Ձ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1,749 Կ. ՊՈԼԻՍ. 1902, ՅՈՒՆԻՍ 27 — 10 ՅՈՒԼԻՍ 5 ՐԷՊԻՒԼ ԱԽ. 1320 — 27 ՀԱԶԻՐԱՆ 1318 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

بوزانتيون
ارمنيجه يومى وسياسى غزته. صاحب امتياز و مدير مسئول
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره خانه‌سى باب عالى جاده‌سى نومرو ٢٣-٢٥
اداره مخصوصه ده در

ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆԳԻՆ
Թասդ լրագրով 12 ղրշ.
ՅԱՐԵԿԱՆ » » 7 ՄԷճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ 26 Ֆր.
» ՎԵՑԱՄՍ. 18 ՆԵՐՄՍ. 9 Ֆր.
ԱՆԳԼ. ԼԻՐԱ 119 ղրշ. — 20 Ֆր. ՆԱՊ.
94 1/2 ղրշ. — ՔՐՍՄԻՑ 55 ղրշ.

Բիւզանդիոն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՅԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆԳԻՆ 6 Մեճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ » 3 »
ՆԵՐԱՄՍԵԱՅ » 1 1/2 »
ՀԱՏԻԿԸ ԳՆԵԼ ՆԵՐԴԻՆ 20 Փարա
Նոյն պայմանաւ Կ. Պոլսոյ և Գաւառի Համար: ՄԵԾԱԳ ԵՆԹԱԿԱՆ
Բովանդակութիւնը մեր վրայ:

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՆՈՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԿԵՍԱՐԻԱ

ԿԵՍԱՐԻԱ, 15 Յնս.

Տարի մ'եղաւ, չհաշուելով ձմեռը, որ Ս. Կարապետի Վանքի կից կ'կառուցուի Նոր վարժարանը, ապագայ Ժառանգաւորաց կամ գիշերօթիկներու յատուկ, գիրքով ու շէնքով գեղեցիկ: Բոլոր ուրիշ շէնքերուն մէջ, զոր շինել տուած է Պալեան Սրբազան, աւելի պիտի ըլլայ գլուխ գործոցը: Այս շէնքով Վանքը կ'առնէ կրկին մեծութիւն ու կ'ըբէ անոր վրայ փայլ մը նորութեամբ ու ճարտարապետական կանոնաւորութեամբ: Նոր շէնքն հինին պէս զառիվերի մը վրայ կրթնած, պիտի առնէ ամփիթատրոնի մը ձեւ. բարձր կողին վրայ պիտի հանգչին դէպ ի վեր իրարու յաջորդող երկու երկայն ննջարաններ 100 տնկողինոց, որոց երկու ծայրերն ուսուցչաց երկյարկի սենեակներ՝ պիտի տան շէնքին հայերէն Ո տառին ձեւ. գրին պարապ միջոցը պիտի ըլլայ ճեմելավայր ու այդ շէնքերն հանող վերելքներ՝ բազրիքներով պահպանուած: Այս մասը պիտի կազմէ ուսուցչաց սենեակներ ու աշակերտաց գիշերելու յատուկ շէնքեր:

Բուն վարժարանը՝ ննջարանէն անջատ յատակի վրայ՝ վարը. վերի շէնքին առջեւ, խաչաձեւ ընդարձակ սրահ մը ու թեւերուն չորս միջոցները սենեակներ, որք պիտի ծառայեն դասարաններու, թանգարանի, բնագիտական, տարրաբանական, գծագրութեան, նըկարչութեան են. նուէրներու: Այս բարձրագիր քառաթեւ վարժարանի տանիքները պիտի ըլլան վերի շէնքին, այն է՝ ննջարանին են. յատակին հաւասար: Հեռուէն, բայց մինչ վարէն, դիտող աչքերու պիտի պարզուի հոյակապ թեւերով շէնքը, ու բովանդակ տեսքն հին Վանքին հետ միացած զմայլելի տեսարանով պիտի ընծայէ համայնապատկեր մը արեւուն ճառագայթներէն ցոլացուած ձիւնի պէս ճերմակ սրբատաշ քարերէ ճակատով՝ ու կարմիր ու թրծուն աղիւսէ տանիքով:

Այս նկարագրութենէ վերջն աւելորդ կ'ըլլայ ըսել թէ հեռաւոր ապագայի մէջ, եթէ Վանքն ի վիճակի չըլլայ Ժառանգաւորաց—գիշերօթիկ վարժարան մը պահելու և կամ եթէ շէնքը վարժարան ըլլալէ դադրի՝ պիտի կրնայ կազմել հին Վանքին մասը, Արեւելեան Եզդարէ—դուռով, որմէ պիտի մտնենք նոր շէնքը՝ բակէ մ'անցնելով միայն. արդէն վերէն ու վարէն պարիսպներն իրարու շարունակութիւն են:

Ուրիշ մանրամասն նկարագրութիւն թողլով շէնքի աւարտին ու պաշտօնական բացումին, գանք հիմա անոր դրամական մասին: Առիթն ունեցած ենք ասկէ առաջ Բիւզանդիոնի մէջ յայտնելու թէ դպրոցի անունով հին հաշուէ մը մնացած էին քոնսոլիտներ, որոց գինը իջած էր ժամանակով մօտաւորապէս 100 լիրայի: Կիւլպէնկեան Տունը յանձանձելով նոյն գումարը, ու բարգելով տոկոսին վրայ տոկոսը՝ հասուցած է այսօր այնչափ քոնսոլիտի՝ որուն գումարը կ'հասնի 750 լիրայի, ահա Վանքի նորաշէն դպրոցին առձեռն դրամագլուխը, ասով է որ շէնքին հիմունքը կ'բարձրանայ, բայց չաւարտիր, յատակագիծը գնահատող (քէշֆ) ճարտարապետներ մինչեւ 1250—1300 լիրայի պէտքին վրայ կ'պնդեն գործն աւարտելու համար, ասկէ զատ շէնքին համաձայն կահաւորում մը, մահճակալներ, գրասեղան, թանգարան են. են. 250 լիրա հաշուելով՝ գործը գլուխ պիտի կրնայ ելնել 1500 լիրայով, որուն ճիշդ կէսը 750 լիրա տրամադրելի է Առաջնորդ Սրբազանին քով:

Շէնքը, իր ճակատը գրուած յիշատակարանով մը, պիտի կրնայ պատշաճապէս ծառայել ամէնէն փայլուն անուն մը անմահացնող կոթողի մը տեղ: Ու Պալեան Սրբազան չատ աւելի իրաւունք ունէր սպասելու մէկէ աւելի յիշատակաց արժանի անուններու, բարեսէր ազգայիններու, ըլլայ Կեսարացի կամ ուրիշ տեղացի, և եթէ երբեք ֆբրե մարդ տանկ բան մը մտքէն անցուց՝ գործնականին մէջ սխալած պիտի ըլլայ...: Եթէ բառը մինչ գէշ մեկնելու սովորութիւն չունինք՝ պիտի ըսէի թէ կ'նախանձէ Կեսարիոյ ափ մը յոյն բնակչութեան վրայ, որք Զինճիր—Տէրէի վանքին մէ՞ջը թէ դուրսը հոգ չէ, կ'կառուցանեն ոչ այնչափ դրամական լաւագոյն հաշիւներու վրայ, ապահով եղէք, քան եթէ այդ գումարներ յանձնուէին Պալեան Սրբազանի ձեռքը. կ'կառուցանեն, իրենց Աստուածաբանական Ճեմարանին քով, Դպրոց, Որբանոց, Հիւանդանոց, հոյակապ շէնքեր անձայն, անշշուկ այս կամ այն բարերարներու անունով, 5—6,000 լիրա ծախք ընելով, շէնքեր՝ որոց համար տեսնողները կ'վկայեն թէ Պոլսէն մեկնելէն ետքը մինչեւ Կեսարիա միակ բարեգործական շէնքերն են աչքի զարնող: Շատ աւելի թուով Կեսարացի Հայեր չատ աւելի հարուստ են, բայց հարո՛ւստ դրամով միայն:

Թողունք առ այժմ այս մտածումն ու երթանք շէնքին վրայ մեր ընթերցողին հետ, ուր գնաց արդէն քանի մ'օր առաջ Առաջնորդ Մեծաւորը հրաւիրելու շէնքին ճարտարապետական մասին: Շէնքը պիտի գտնենք կէս ըլլալու մօտ, ու տրամադրելի դրամն ալ հատնելու վրայ: Ննջութեան մէջ հասնող սուրբեր ունէին մեր նախնիք. Կիւլպէնկեան բարեհամբաւ տունը վերջին օրերս, ինչպէս ուրիշ պարագաներու մէջ, այդ գեղջով կ'ներկայանայ Ս. Առաջնորդին, յօժարամիտ կ'առաջարկէ իր աջակցութիւնը, հանգանակութեան ձեռնարկելով՝ եթէ Կեսարիոյ Առաջնորդարանը ժապաւինեալ տոմար մը յանձնէ իրեն: Հարկին պէտք է տեղի տալ: Ու առաջին անգամ ըլլալով թերեւս Կեսարիոյ Վանքին մէջ կառուցանելի շէնքին համար, Ժառանգաւորաց վարժարանին համար, որմէ ամէն բան ունինք ակնկալելու, վարժապետ թէ վարդապետ, այս անգամ Վանքին Վանահայրը Կեսարիայէն դուրս Կեսարացիներու կամ ուրիշ տեղացի բարեսէր ազգայիններու դիմելու կ'ստիպուի: Շնորհակալութեան և օրհնութեան գիր մը ղրկուած է առ Կիւլպէնկեան Որդիս, այս գնահատելի ծառայութեան համար, և տոմար մ'ալ առ Ս. Պատրիարք Հայրն, խնդրելով որ ժապաւինելու ձեւակերպութիւնը տոմարակին վրայ ի գործ դնելէ վերջը բարեհաճի յանձնել զայն առ Որդիս Կիւլպէնկեան, որք անձնուիրաբար հանգանակութեան գործն ի գլուխ հանելու խոստումը տուած են: Գործ արդարեւ արժանի շնորհակալութեան:

Ցաւողութիւն կ'մաղթենք մեր կողմէն առ այժմ: Ե. ԵՐԿԱԹԵԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՑԱՄԱՔԱՅԻՆ ԵՒ ԾՈՎԱՅԻՆ ԹՂԹԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ա.

Նամա՛կ, քառակուսի պզտի թուղթ մը, բայց ի՞նչեր կրնայ պարունակել, ուրախութիւն կամ վիշտ, յոյս կամ պատրանք, հարստութիւն կամ աղքատութիւն, մահ կամ ծնունդ: Ի՛նչ կացութիւններ կ'փոխուին մրոտուած քանի մը տող աս թուղթին հանելովը: Այսօր որ հաղորդակցութիւններն այնչափ դիւրացած են, նամակի մը պատահանը դարձեալ մեր ուշադրութիւնը կ'գրաւէ, և կ'ուզենք իսկոյն պարունակութիւնն իմանալ: Ա՛լ երեւակայեցէք թէ ի՛նչ կարեւորութիւն պէտք էր ունենալ հին ատեններ նամակ մը՝ երբ թղթատարներու երթեւեկն այսչափ արագ կերպով չէր կատարուէր և օրերու, ամիսներու, նոյն իսկ տարիներու պէտք կար նամակ մը ստանալու համար: Առաջին անգամ մարդիկ կ'փոխադրէին նամակները: Յունաստանի մէջ՝ որ լեռնոտ երկիր մ'է, հետեւակ թղթատարները կ'տանէին նամակները, և պատմութիւնը դեռ պահած է Մարաթոնի զինուորին այն փառաւոր յիշատակը՝ որ արշաւասոյր վազեց Յունաց յաղթանակն աւետելու Աթենացւոց. Կոլի մէջ (հին Գրանսա) հանգրուաններ հաստատուած էին ուր արագընթաց թղթատարներ կ'ըսպասէին և թղթատարական պայուսակներն առածնուն պէս միւս հանգրուանն ուրիշի մը կ'յանձնէին: Եւ ճիշդ ասոր համար, ուր որ տիրեցին Հռովմայեցիք, ճամբաները կ'շինէին և քարէ նշաններ կ'կանգնէին, ամէնէն կարճ ճամբաներն ընտրելով, հետեւաբար Պրլթանեի խորշերէն մինչեւ Հռոմ 26 օրուան մէջ կը հասնէր նամակ մը: 26 օր, մէկ ամսէ ալ նուազ, բոլոր Կոլերու երկիրը, Ալպեանց շղթաներն և Իտալիոյ կէսն անցնիլ, կարծեմ չատ չէ: Միջին Դարուն Թուրքիոյ մէջ թղթատարներն ոտքով կ'վազէին և որպէս զի չնչասպառ չըլլան, թղթատարներուն փայծաղը (տալագ) կ'հանէին:

Դեռ այսօր Նուպիոյ մէջ թղթատարները կ'վազեն, մէկ ձեռքով զանգակ մը կ'զարնեն, միւս ձեռքով ալ արմաւենիի գաւազան մը բռնած են, որուն ծայրը վիթի (gazelle) մորթէ պայուսակի մը մէջ դրուած են նամակները: Նոյնպէս Ճաբոնցի թղթատարներն ալ կ'վազեն զանգակ մը զարնելով: Ասոնք նիհար և դեղնագոյն մարդեր են, գլուխնին լայնեզր փեղոյր մը դրած են որ զիրենք թէ՝ արեւէն եւ թէ անձրեւէն կ'պահպանէ: Ոմանք ետեւնէն թեթեւ սայլակ մը կ'քշեն, ոմանք ալ ուսերնուն վրայ երկար փայտ մը դրած են, և հաւասարակշռութիւնը պահելու համար փայտին երկու ծայրերն երկու կողով զետեղուած են, որոց մէջ կ'գտնուին թղթատարական ծրարները: Երբ թղթատարը կ'անցնի, ամէն մարդ՝ նոյն իսկ երկրին մեծաւորը՝ պէտք է իրեն ճամբայ բանայ: 1883ի պաշտօնական տեղեկագիրներէ կ'իմանանք թէ Ճաբոնի մէջ 43 միլիոն քիլոմէդրէ 36 միլիոն քիլոմէդր այս թղթատարները կ'փոխադրէին թղթատարական ծրարները: Չինացիք ալ ոտքով կը վազեն: Այս թղթատարները «Ո—ձէդ մուշէր կամ 500 քիլոմէդրի ձէէր» կ'կոչուին: Մէկ ձեռքով լապտեր մը բռնած են և միւս ձեռքով բոժոժաւոր անծրեւնոց մը, նամակներն ալ կռնակ պայուսակի մը մէջ կռնակնին չալկած են: Այս թղթատարներն ամէնէն յաղթանդամ և պնդակազմ մարդերէ ընտրուած են, և այս ընտրութիւն մեծ խնամքով և քննութիւններով կ'կատարուի: Չինացին ամէնէն չատ ուրուականներէ կ'վախնայ, և որովհետեւ թղթատարը գիշերն ալ կ'վազէ, կարող է անսովոր խշշտոց մը, աղմուկ մը լսելուն պէս նամակներու ծրարները թողուլ և փախչիլ, ուստի խիստ քննութիւն մ'անցընելէ յետոյ թէ իրօք ուրուականներէ չի վախնար, թղթատար կ'ընդունուի:

Բ.

Բնական է որ օր մ'ալ մտածէին թէ թղթատարական ծրարը փոխադրելու համար մարդուս հեծանիւի մը պէտք է: Առաջին հեծանիւին դարձեալ մարդ մը եղաւ: Երբ Սպանիացիք հարաւային Ամերիկա հասան, տեսան որ հանգրուաններ հաստատուած էին, ուր յաղթանդամ մարդիկ որոշեալ ժամերուն կ'սպասէին: Թղթատարը կուգար մէկուն կռնակն հեծած, և իջնելուն պէս միւսին կռնակը կ'ցատկէր որ արշաւասոյր կ'վազէր: Բայց ուրիշ տեղեր ձի կ'գործածէին: ԺԳ. դարուն՝ երբ Մարքօ Բոլօ՝ Բեքին Ճէնկիզ Խանի արքունիքը գնաց, ձիաւոր թղթատարներ տեսաւ: Գաւառներն 200,000 ձի կ'հայթայթէին: Այսօր Բեքինի կեդրոնական նամակատունը՝ կայսերական նամակներու փոխադրութեան համար՝ 500 ձի և 250 ձիապան կ'պահէ. այս ձիերը պաշտօնապէս անմահ ճանչցուած են, այսինքն թէ այս թիւը պէտք է միշտ անփոփոխ պահել, և այս ձիերէն մէկուն մեռնիլը պէտք չէ իմացնել: Պարսկական թղթատարին անցնիլն ալ զարմանալի տեսարան մը կ'ընծայէ: Շատ հեռուէն պահապաններու և զինուորներու ձայները, ձիերու խրխնջիւնը կ'լսուին: Ինչ որ գտնուի ճամբուն վրայ, մարդ, անասուն, սայլ, իսկոյն պէտք է որ ճամբայ բանայ, թէ ո՛չ եթէ տապալի կամ կոխկրտուի բողոքելու իրաւունք չունի: Կարաւանը կ'մօտենայ և «ա՛—, ա՛—» ձայներ կ'լսուին որոշ, ձիաւորներն են որ զիրար կ'կանչեն որպէս զի ձիերուն վրայ իրենց քունը չտանի: Նախ յառաջապահները կ'երեւին, վեց զինուոր կանաչ զգեստներ հագած, երկայն կօշիկներ, թուր, ատրճանակ և հրացան մը, զոր ձախ սրունքին տակ անցուցած են: Քսան մէտր անդին, կ'երեւի բուն կարաւանը, ձիերը չորս չորս իրարու կապուած են և չատ անգամ ութ կամ տասն կարգի բաժնուած. մէն մի ձիուն վրայ աջ ու ձախ կողմը 2—3—4 պարկ դրուած է չուաններով ամուր կապուած: Կարաւանապետը լայն շալվարներ, ոսկեթել բանուած բաճկոն, բրդէ գօտի մը հագած է, ուսկից դուրս կ'ցցուին խանչալ մը և զոյգ մը ատրճանակի կոթեր, և Չէրքէզի ահագին թամբի մը վրայ նստած չորս կողմը կը հսկէ, վասն զի ինք պատասխանատու է, և ձին ալ միշտ վազցնելով անընդհատ կ'ծխէ: Կարծես թէ թաթառ մ'է որ կ'անցնի իր դժոխային տեսիլ մը, փոշիի և աւազի ահագին կոյտերով օդը մթնցնելով: Եւ այս թաթառը մէկ ամիսէ աւելի բոլոր երկրէն կ'անցնի որոշեալ հանգրուաններն և որոշեալ ժամերը միայն հանգչելով: Ձիերն եւ ձիապանները կ'փոխուին, բայց կարաւանապետը չի փոխուիր և միշտ պատասխանատու է:

Ձիէն զատ ուղտն ալ կ'գործածուի թղթատարական փոխադրութեանց համար: Միջերկրականի հարաւային կողմերը ուղտն է որ այս պաշտօնը կ'կատարէ: Սուէզի ջրանցքը չբացուած՝ Եգիպտոս ուղտը կ'գործածուէր, և մինչեւ այսօր անգլիական Հնդկաստանի մէջ ուղտին փորին վրայ երկու՝ ծոծրակին վրայ ալ մէկ պայուսակ կ'դնեն, թղթատարն ուղտի կուզին մէջտեղը կ'նստի, գաւակին վրայ ալ բազմոց մը դրուած է ուր ճամբորդ մը կրնայ նստիլ:

Գ.

Կան հոգիկ թղթատարներ ալ որք չէօխէլէբով կ'երթան: Բայց մի՛ կարծէք թէ աս մեր գիտցած Նրբակերտ և պողպատեայ չէօխէլէնն է, այլ փայտէ կոշտ և ամուր գործիք մ'է և ամէնէն խորտուբորտ ճամբաներէ ալ կրնայ անցնիլ, ուր մեք տասը քայլ անգամ չենք կըրնար երթալ:

Հունգարիոյ մէջ փայտէ պզտի սայլ մը կ'գործածեն, ցած անիւներով, բոլորովին նախնական բան մը, և երկու փոքր ձիեր կ'լծեն: Թղթատարը լայնեզր փեղոյր մը կ'հագնի, և լեզուով ձայներ հանածին պէս այն փոքր ձիերը կ'սուրան:

Նորվեկիոյ մէջ սայլիկ (carriol) մը կ'գործածեն երկու թեւով (brancard), երկու անիւով և երկու տախտակով, առնցմէ միոյն վրայ ճամբորդ մը կը նստի ոտքերը կախած:

Ֆինլանտայի մէջ թղթատարական ճամբաներ կան, ուսկից սրընթաց ձիերով (poney) լծուած կառքը կրնայ 24 ժամուան մէջ 70 մղոն տեղ երթալ:

Ռուսիոյ մէջ թղթատարական փոխադրութեան տեսակները չատ են: Նախ կայ երեք ձիով լծուած կառքը, մէջտեղի ձիուն վիզէն զանգակ մը անցուած է որ անընդհատ կ'հնչէ:

Կովկասի մէջ թղթատարը, հետն ալ մէկ զինուոր, չորս կովէ լծուած սայլով մը կ'երթայ, և լեռներէն ու կիրճերէն անցած ատեն Խազախներն իրենց ուսերուն վրայ չալկած կ'փոխադրեն նամակի խոշոր պարկերը: Ասիական Ռուսիոյ հարաւային կողմն ուղտ կ'գործածեն զոյգ զոյգ ցած և տափակ սայլի մը լծուած, իսկ Սիպերիոյ դէպ ի հիւսիսային կողմը՝ Արքանկէլի եւ Գամչաթքայի կուսակալութեանց մէջ՝ միայն բալխիր կ'գործածուի: Հոն թղթատարները Նօրթ ըսուած նեղ բալխիրներով, որք ուղղանկիւնի երկայն տուփի կ'նմանին և եղջերուներով (renne) կամ շուներով լծուած են, 4000 քիլոմէդր, երբեմն չատ աւելի տեղ կ'երթան: Եղջերուները խոտերով եւ բոյսերով կ'սնանին ճամբան, իսկ շուներուն համար թղթատարն աղած ձուկի բաւական պաշար մը կ'առնի, որով ինքն ալ կ'սնանի: Թղթատարական մէն մի բալխիրին 12 շուն լծուած է, առաջնորդ շուն մ'ալ կայ, ասով օրը 200 քիլոմէդր ճամբայ կ'երթայ, և Կովկասի կովերով լծուած կառքին ճիշդ հակապատկերն է: Կովերով թղթատարի փոխադրութիւնը Պրազիլիայի մէջ ալ կայ դեռ այսօր: Սիամի մէջ թղթատարական պայուսակները տեղ տեղ հնդիկ եզերով (zébu),- տեղ տեղ ալ էշերով կ'փոխադրուին, և հաշուեղած է որ աշխարհիս ամէն կողմն այս տեսակ փոխադրութեանց թիւը 450 միլիոն քիլոմէդրի կ'հասնի: Կան անանկ երկիրներ ալ, ուր կարծես բնութիւնն աշխատած է ամէն տեսակ խոչընդոտներ յարուցանել խեղճ թղթատարին դէմ, որ ստիպուած է թէ՝ վազել և թէ լողալ:

Գետերն և գետակներն հաղորդակցութեան ամէնէն մեծ արգելքներն են: Նոյն իսկ Բարիզի մէջ ասկէ 150 տարի առաջ թղթատարն ցրուիչը Սէն գետէն լողի ժե. Հրապարակն —այսօրուան Բլաս դը լա Քօնքորտ— անցնելու համար, ստիպուած էր նաւակով անցնիլ, ինք անձամբ թիավարելով: Այն երկիրներուն մէջ, ուր չատ գետ կայ և կամուրջ չկայ, ինչպէս Հնդկաստան, թղթատարն եթէ աղէկ լողալ չգիտնայ, պիտի ստիպուի կանգ առնել: Հոն, թղթատարն անգլիական տարազով կարմիր զգեստ մը հագած է, կռնակին վրայ կ'առնի բոլոր պայուսակն և տուփ մ'ալ դրուած է ետին, ուր ճամբան ով որ ուզէ իր նամակը մէջը կ'նետէ: Կռնակին վրայ տոպրակ մ'ալ ունի ուր դրած է իր ուտելիքը, վասն զի կարելի է որ ամբողջ օր մը քալէ առանց մէկու հանդիպելու. ձեռքն երկաթապատ գաւազան մը բռնած է զանգակով մը, զոր անընդհատ կ'հնչեցնէ թէ՝ իր ժամանումն իմացնելու և թէ թունաւոր գազաններն հեռացնելու համար, որք Հնդկաստանի մէջ կ'վխտան: Ամառ ատեն գետերը բաղեղէ կամուրջներու վրայէ կամ չոր գդումներու վրայ դըրուած լաստերու վրայէ կ'անցնի, բայց երբ անձրեւները կ'սկսին, գետերն ալ կ'ուռչին, ուստի պէտք է ուրիշ միջոցի դիմել: Այն ատեն իր հագուստը կ'փոխէ և միայն բաղնիքի տափատ մը կ'հագնի: Ազդերուն չուրջն օդով ուռուցած լուղորդի փամփուշտներ կ'կապէ, թէ ոչ ծոծրակին վրայ կրած նամակներու ծրարներն անգին ծանրութիւնը զինքը խորը կ'տանի, և ամէն անգամ որ գետէ մը պիտի անցնի՝ ջուրը կ'նետուի և միւս կողմը կ'անցնի և ճամբան վազելով վրան կ'չորցնէ, և ասի կ'կրկնուի մինչեւ իր տեղն հասնիլը: Ինքզինքը բախտաւոր կ'համարի եթէ կատաղի գազանի չհանդիպի, վասն զի անգլիական կառավարութիւնը՝ երկաթապատ գաւազանէն զատ՝ ուրիշ զէնք չի թոյլատրեր այս մարդոց:

Բերուի մէջ թղթատարներ պարզապէս ձուկի կ'նմանին: Հոն գետերը փոխանակ երթեւեկի արգելք ըլլալու աւելի կ'դիւրացնեն: Էրիկ մարդ, կին և տղայ փոխանակ անտառներէ անցնելու աւելի դիւրութեան համար գետերէն լողալով կ'անցնին. Թղթատարն ալ այսպէս կ'ընէ: Չինու մէջ չատ տեղեր թղթատարը ջուրերէ կ'անցնի: Պզտի նաւակ մ'ունի, բայց այնչափ նեղ և այնչափ փոքր որ բրնձի արտերուն մէջ անցնելու համար ստիպուած է նաւակին մէջ կռնակի վրայ պառկիլ և ոտքով թիավարել: Այս նաւակն ուր հազիւ ինքն և պայուսակները կ'տեղաւորին, ծփուն դագաղի մը կը նմանի: (*)

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆՔ

ԽԱՒԵԱՐ

ԽԱՒԵԱՐԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ, ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Երբ առաջին* անգամ խաւեար հրամցնեն ձեզ, կասկածով կ'նայիք այս սեւ զանգուածին որ մօրենու ձկան իւղի հոտ մը կ'բուրէ: Կ'ճաշակէք — նոր յուսախաբութիւն: Դառն համ մ'ունի: Եւ ասոր քիլօն մինչեւ 200 ղրշ. կ'ծախուի՛, կ'մտածէք զարմացմամբ: Ի վերջոյ կ'եզրակացնէք որ մարդս չատ տարօրինակ ճաշակ ունի:

(*) — Մնացեալը՝ վաղը:

ՇԷՐԼՕՔ ՀՕԼՄՍ ԵՒ ԻՐ ԳԻՒՏԵՐԸ (4)

ԳԼՈՒԽ Ա.— Ո՞Վ Է ՇԷՐԼՕՔ ՀՕԼՄՍ

—Աղէկ միտքս ինկաւ, ըսի յանկարծ կենալով և ընկերոջս դառնալով, այդ գիտնական երիտասարդն ի՞նչպէս կրցաւ հասկնալ որ Աֆղանստան գտնուած էի: Մէկը չի կրնար ըսած ըլլալ իրեն: Զիս առաջին անգամ կ'տեսնէր:

Սդէմֆորտ ժպտեցաւ առեղծուածային դէմքով մը:—Իր այլանդակութիւններէն մին ալ աս է ճշտիւ, ըսաւ: Շատեր կ'հարցնեն թէ ի՛նչպէս կ'յաջողի մէ՛կ ակնարկով հասկնալ ամէն բան:

=Ո՜հ, ըսել է իրաւցնէ գիտուն մարդ մ'է աս, պոռացի ձեռքերս շփելով: Գործն հետաքրքրական երեւոյթ կ'առնէ: Ստուգիւ չատ երախտապարտ եմ ձեզ այսպիսի անձի մը ներկայացնելնուդ համար զիս: Մարդկութիւնն ուսումնասիրելու լաւագոյն եղանակը, ինչպէս գիտէք, տարբեր անհատականութիւններն յաջորդաբար ուսումնասիրելուն մէջ կ'կայանայ:

=Է՛ ուրեմն, ուսումնասիրեցէք զինքը, պատասխանեց Սդէմֆորտ հրաժեշտ առնելով ինձմէ: Միայն կ'իմացնեմ ձեզի որ կ'գտնուիք այնպիսի հանելուկի մը առջեւ զոր դժուար է լուծել: Գրաւ կ'դնեմ որ մարդուկը քիչ ժամանակի մէջ աւելի չատ բան պիտի գիտնայ ձեր վրայ քան թէ դուք՝ անոր նկատմամբ: Ասոր վրայ, մնաք բարով:

—Ի տեսութիւն, պատասխանեցի, և ճամբաս շարունակեցի, նոր բարեկամիս վրայ ստուգիւ հետաքրքրուած:

ԳԼՈՒԽ Բ.

ՈՒՐ Կ'ՀԱՍՏԱՏՈՒԻ ԹԷ ՀԵՏԵՒՈՒԹԻՒՆ ՀԱՆԵԼԸ ԿՐՆԱՅ ՃՇՄԱՐԻՏ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԴԱՌՆԱԼ

Հետեւեալ օրը, ժամադրութեան տեղը զիրար գտնելէ յետոյ, Շէրլօք Հօլմս ու ես Պէյքըր Սդրիդ թիւ 221 տունը գացինք, խնդրոյ առարկայ յարկաբաժինը տեսնելու համար: Կ'բաղկանար երկու խիստ հանգստաւէտ ննջասենեակէ և օդասուն մեծ սալոնէ մը, վայելչապէս կահաւորուած և երկու լայն պատուհաններով լուսաւորուած: Ամբողջութիւնն այնքան յանկուցիչ և իւրաքանչիւրիս ինկած վարձքն այնքան չափաւոր էր որ սակարկութիւնն ըրինք լմնցուցինք իսկոյն: Որովհետեւ կրնայինք անմիջապէս կրուիլ, նոյն իրիկունն իսկ կարասիներս փոխադրեցի մեր նոր յարկաբաժինը: Շէրլօք Հօլմս ալ հետեւեալ առտու եկաւ բազմաթիւ անօթներով և պայուսակներով: 2—3 օրի չափ աշխատեցանք մեր կարասիները տեղաւորելու: Այս նախնական կարգադրութիւններն աւարտելուն պէս, սկսանք ընտանենալ մեր բնակարանին հետ: Հօլմսի հետ կենակցութիւնն անտանելի բան մը չէր: Հանդարտաբարոյ մէկն էր և կանոնաւորութիւնը կ'սիրէր: Կէս գիշերէն երկու ժամ առաջ անկողին մտած կ'ըլլար միշտ: Ցոփակեաց մը չէր: Ամէն առտու, անկողնէն ելնելուս, անփոփոխ կերպով կ'տեսնէի որ նախաճաշն ըրած և դուրս ելած էր: Երբեմն օրն ի բուն կ'անցընէր բնագիտական աշխատանոցին և երբեմն ալ անդամազննութեան սրահին մէջ, կամ թէ երկար պտոյտներ կ'ընէր, մինչ քաղաքին ամէնէն ողորմելի թաղերուն մէջ: Կարելի չէ գաղափար մը տալ իր ժրաջանութեան վրայ երբ գործօն չըջանի մը մէջ ըլլար: Բայց, ժամանակ մը վերջը, հակազդեցութիւնն առաջ կուգար և օրերով, առտուընէ մինչեւ իրիկուն կ'մնար սալոնին մէջ, բազմոցի մը վրայ տարածուած, առանց խօսք մը արտասանելու կամ մէկ անդամը չարժելու: Այդ վայրկեաններուն, աչքերն ա՛յնքան տարտամ արտայայտութիւն մը կ'առնէին որ մտքէս պիտի անցնէի թէ ո՛ և է թմրեցուցիչ դեղ կ'գործածէ, եթէ իր օրինակելի չափաւորութիւնը, զգաստութիւնը, ժուժկալութիւնը, ի մի բան՝ կատարեալ բարոյականութիւնը չբողոքէին այս ենթադրութեան դէմ: Շաբաթները կ'անցնէին, և հետաքրքրութիւնս օր օրի կ'չատնար: Կ'փափաքէի գիտնալ թէ այս մարդն ինչ նպատակ կրնայ ընտրած ըլլալ իր կեանքին: Մնաց որ, իր արտաքին երեւոյթն ամէնէն նուազ դիտող մարդուն վրայ իսկ տպաւորութիւն կ'ընէր առաջին անգամէն: Բարձրահասակ էր,—աւելի քան 5 1/2 ոտք,—և նիհարութիւնն աւելի բարձր կ'ցուցնէր զինք: Աչքերը վառվռուն էին ու թափանցող,—բացառութիւն ըլլալով այն թմրութեան չըջանները, որոց խօսքն ըրի վերեւ: Բարակ քիթը վճռական արտայայտութիւն մը կուտար դէմքին: Դունչին քառակուսի և արտակարգաձեւ ալ կամքի անսովոր ոյժ մը կ'մատնէր: Ձեռքերը միշտ ծածկուած էին մելանի բիծերով: Եւ սակայն տարօրինակ ճարտարութիւն մ'ունէր մատներուն մէջ, ինչպէս որ կրցայ համոզուիլ զոյացնել, իր բնագիտական գիւտարեկ գործիները չարժելը տեսնելով: Եթէ նոյն իսկ ընթերցողն ամբաստանէ զիս թէ ծերուկ դատապանի մը հետաքրքրութեան բնազդներն ունիմ, աւելի ալ աչքս առնելով պիտի խոստովանիմ որ Շէրլօք Հօլմս ծայրայեղ հետաքրքրութիւն մը կ'պատճառէր ինծի, և քանիցս փորձեցի հասկնալ անոր սովորութիւնները: Սակայն, զիս խստութեամբ դատելէ առաջ, հաճեցէք յիշել որ իմ աննպատակ կեանքս ո՛րչափ զուրկ էր չահեկանութենէ: Առողջական վիճակս թոյլ չէր տար ինձ դուրս ելնել բայց եթէ բացառապէս նպաստաւոր օդերուն միայն: Բարեկամ ալ չունէի որ մտքէն անցընէր քանի մը վայրկեանի այցելութիւն տալ ինձ, և այս կերպով խզել միօրինակութիւնը կեանքի մը որ երթալով աւելի ծանր կ'կչռէր վրաս: Ուստի, անդադար օգտուեցայ առիթէն, և ժամանակիս մեծագոյն մասը նուիրեցի անոր: Բացայայտ էր որ ընկերս բժշկութիւն չէր սովրեր: Ինք ալ, հարցմանս պատասխանելով, հաստատեց այս մասին Սդէմֆորտի ըսածները: Իր ընթերցումներն ալ չէր կատարեր ո՛ և է մէթոտով մը, որով կարող ըլլար այս կամ այն Գիտութեան մէջ յառաջդիմել, կամ մտաւոր ճամբայ մը բանալ հռչակի գետնին վրայ: Եւ սակայն, ինչ ինչ ուսումնասիրութիւններու համար իր եռանդն ստուգիւ նշանաւոր էր: Իր գիտցածները, որք որոշեալ բոլոր սահմաններէն դուրս կ'ելնէին, ա՛յնքան ընդարձակ ու խորունկ էին որ քանիցս իր ըրած դիտողութիւններն իրական ապշութիւն պատճառեցին ինծի. «—Անշուշտ, կ'խորհէի ինքնիրենս, մարդ կարող չէ այդչափ աշխատիլ և առնալ այդքան ճիշդ ուսում մը եթէ որոշ նպատակ մը առաջադրած չըլլայ: Վասն զի, այն մարդիկն որք կ'կարդան առանց իրենց ընթերցումները դասակարգելու, չատ հազուադէպ է որ յաջողին իրենց սովրածներն համադասել: Վերջապէս, ո՛չ ոք կ'հաւանի ուղեղը ծանրաբեռնել երկրորդական ծանօթութիւններով, եթէ առ այդ հզօր պատճառներ չունենայ»: Այսու հանդերձ, կարգ մը բաներու մէջ ալ իր տգիտութիւնն այնքան խորունկ էր՝ որքան ընդարձակ էին իր գիտցածները:

ՍԸՐ Ա. ՔՕՆԸՆ—ՏՕՅԼԻ

Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ (Շար.)

Երրորդ փորձին հեշտանքով կ՚ճաշակէք խաւեարը, որ պատուական աղանդեր մ՚է, —աղանդերներու իշխանը, որ մէկ պակասութիւն միայն ունի, —շատ սուղ է։ Աղէկ տեսակ խաւեարը Պոլսոյ մէջ կ՚ծախուի 100 ղշ.ի։ Խաւեարը կ՚ուտեն վրան քիչ մը լեմոն քամելով և բոլ լեցնելով։ Ընտիր սանտուիչ ալ կ՚պատրաստուի, հացին մէկ երեսը խաւեար, միւս երեսը թարմ կարագ քսելով։ Գինին աղէկ չերթար խաւեարին հետ։ Գարեջուրն աւելի աղէկ կը յարմարի։

⁂ Խաւեարը կ՚պատրաստուի Թառափի հաւկիթներէն։ Թառափը ձուկ մ՚է որմէ շատ առատ կ՚գտնուի Ռուսիոյ մէջ։ Խաւեար կ՚շինուի մանաւանդ Վոլկայի, Էնպոյի, Տօնի, Տնիէպէրի և Տնիէստէրի մօտերը, Ազախու և Կասպից ծովու եզերքները։ Աստրախան գլխաւոր կեդրոնն է խաւեարի վաճառականութեան։ Ռուսիոյ ձկնորսները տարեկան 4 միլիոն քիլօ խաւեար կ՚արտադրեն։ Աւասիկ խաւեարին բաղադրութիւնը.—

Ջուր	37.500
Բորակածնաւոր նիւթեր	29.165
Ճարպային »	16.260
Ոչ-բորակածնաւոր »	7.825
Աղ	4.825
Ուրիշ հանքային »	4.425
	100

Բորակածինի համեմատութիւնն է 4,487 %, այսինքն մսին բորակածինէն աւելի։ Խաւեարը գրգռիչ ազդեցութիւն մը ի գործ կ՚դնէ ստամոքսին վրայ։ Պատուական մնունդ մ՚է, որմէ զգուշանալու են սակայն յօդացաւ ունեցողները։ Համպուրկի մէջ խաւեար կ՚շինուի Էլպայի Թառափներու հաւկիթէն։ Հիւսիսային ծովու խաւեարն է սա, որ ստորին տեսակէ է։ Իտալիոյ և Նորվեկիոյ մէջ ալ խաւեար կ՚պատրաստուի զանազան ձուկերու հաւկիթներէն։ Վերջապէս կայ նաեւ կարմիր խաւեարը, որու վրայ կարեւոր գործառնութիւնք կ՚ըլլան։ Ասոր վրայ պիտի խօսինք մանրամասնօրէն։

⁂ Աւասիկ Օսմ. մաքսատան վիճակագրութենէն քաղուած թիւեր, խաւեարի ներածութեան և արտածութեան վրայ։

Տարի	ՆԵՐԱԾՈՒՄ Քանակութիւն քիլօ	ՆԵՐԱԾՈՒՄ Արժէք ղշ.	ԱՐՏԱԾՈՒՄ Քանակութիւն քիլօ	ԱՐՏԱԾՈՒՄ Արժէք ղշ.
1308	617,761	5,049,082	31,813	167,889
1309	911,882	4,827,916	45,720	290,666
1310	714,643	5,360,250	17,693	106,616
1311	1,012,550	5,352,222	12,330	87,111
1812	795,126	4,433,889	38,163	194,153
1313	907,650	5,407,597	9,462	103,000

Ուրեմն, միջին հաշուով, Թուրքիոյ մէջ տարին 50,000 օսմ. ոսկիի գործ կ՚ըլլայ խաւեարի վրայ, ... մ՚է։

Սեւ խաւեարն Օտեսայէն և Պաթումէն կուգայ։ Ստոյգ վիճակագրութիւն մը չկայ գիտնալու համար թէ տարին ո՛րչափ կ՚ներածուի։ Ոմանք 100,000 քիլօ կ՚ըսեն, ոմանք 40,000։ Դիտելի է որ առաքումները մեծապէս կ՚փոխուին տարւոյն համեմատ։ Այս տարի, զոր օրինակ, շատ քիչ խաւեար եկաւ։ Թարմ խաւեար չկայ հոս։ Փարա ունեցողը կրնայ բերել տալ Օտեսայէ, օխան 200 ղշ.ի։ Թարմ խաւեարը 4-5 օրէն աւելի չի պահուիր։ Մեր հրապարակին վրայ սպառած սեւ խաւեարը գլխաւորապէս երեք տեսակի կ՚բաժնուի, որք իրենց ստորաբաժանումներն ունին։ Էքստրա տեսակը կ՚ճանչցուի հաւկիթներուն խոշորութենէն և կանոնաւորութենէն։ Գոյնը երեննոսի սեւ գոյն մ՚է։ 30-60 քօլօնոց տակառներու մէջ կ՚դրուի և տարին 150-200 տակառ կ՚ծախուի։ Օխան 80, 84 և 95 ղշ., Օսմ. ոսկին 120էն։ Մայրաքաղաքիս ռուս վաճառականք Ռուսիայէն ընտիր խաւեար կ՚բերեն տուփերով, որք 400-800 կրամ կ՚կշռեն։ Օխան 120-130 ղշ.։ Դիմեքթաձեւ տուփերէն զգուշանալու է, որովհետեւ օթեկ խաւեարին խմորումէն առած են այդ ձեւը։ Տեղական սովորութեան մը համեմատ ոսկին 120 ղրշ. է և պատառման ապրան (...) 14 %։ Առաջին տեսակը, որմէ տարին 60-100 քիլօնոց 200-250 տակառ կ՚սպառի, քիչ մը աղօտ կամ մանաւանդ կանաչ-սեւ գոյն մ՚ունի և հաւկիթները նուազ խոշոր, նուազ կանոնաւոր են։ Օխան 65-70 ղրշ. է, ոսկին 120էն։ Վերջապէս կայ երրորդ տեսակը, որուն հաւկիթները չոր, պզտիկ, անկանոն և մասամբ ճեղքուած են։ Այս տեսակն է որ իբր Դէչէ կ՚ծառայէ գարեջրատուններու մէջ։ Ներածման քանակութիւնը միւս տեսակներէն աւելի է։ Օխան կ՚արժէ 50-60 ղրշ.։ Վճարումի սովորական պայմանաժամն է 21 օր, երբեմն ալ ասոր կրկինը։ Սեւ խաւեարի ժամանումներն Ապրիլին կ՚սկսին։ Ի Թուրքիա հաստատուած չերքէզ գաղթականներ սեւ խաւեար կ՚պատրաստեն Ատարազարի, Պաֆրայի, Չարշամպայի մէջ են.։ Այս բնիկ ապրանքէն տարին 3500 օխա կ՚սպառի մայրաքաղաքիս մէջ, օխան 60-65 ղրշ.ի։ Երբ Վոսփորի ձկնորսները խոշոր Թառափներ որսան, կ՚տանին կ՚ծախեն Պոլսոյ ռուս վանականներուն որք խաւեար շինելու եղանակը գիտեն։ Խաւեարը տարւոյն ամէն եղանակներուն մէջ կ՚ուտուի։

⁂ Կարմիր խաւեարը կ՚շինուի ծածանի (տաղան պալըղը) հաւկիթէ։ Հոս, խաւեարը կ՚պատրաստուի խոշոր Թեփով ձուկէ մը, որ տեսակ մը ծածան է։ Ասոնք ծովէն կ՚դրուին և ամառը կ՚ծախուին ընկ... անունով զոր ամէնէն աւելի Հրեաները կ՚սպառեն։ Տարին 1500էն 2000 և երբեմն աւելի տակառ կարմիր խաւեար կուգայ Պոլիս Աստրախանէն։ Տակառները կ՚կշռեն 90-92 օխա։ Օխան 5-9 ½ ղրշ., Օսմ. ոսկին 140էն։ Պրուսայէն ալ յիսուն թենէքէ կարմիր խաւեար կուգայ, ընտիր տեսակէ, և կ՚ծախուի 8-10 ղրշ.ի։ Կարմիր խաւեարն ախորժակ կ՚բանայ։ Յոյները մեծաքանակ կ՚սպառեն Մեծ Պահքին։ Կարմիր խաւեարին մնացորդները կ՚ծախուին ձկնորսներու որք իբր խայծ կ՚գործածեն։

⁂ Զէնկէթը (...) սրնատուկներով կուգայ։ Տարեկան ներածում 3500-4000 քիլօ։ Աւասիկ մանրամասնութիւնը.—Բորդ Սաիտէն կուգայ 2000 քիլօ, օխան 40-45 ղրշ., Բրէվէզայէն՝ 500 քիլօ, 50-60 ղրշ., Իզմիրէն՝ 1300 քիլօ, 50-60 ղրշ., և Պրուսայէն՝ 100 քիլօ, նոյն գինով։

⁂ Օտեսայէ գրուած թղթակցութեան մը մէջ կ՚կարդանք. «Ընթերցողներն անշուշտ պիտի զարմանան երբ ըսեմ թէ խաւեարն անծանօթ է Ռուսիոյ մէջ, կամ գէթ Ռուսերուն։ Օտարական մը, եթէ զուտ մոսկովեան ճաշարանի մը մէջ խաւեար ուզէ, պարզապէս գործ մը կ՚բերեն իրեն, վասն զի գործին ... կ՚ըսեն Ռուսերը։ Խաւեար բառը ռուսերէն չէ։ Իտալերէն ... բառէն եկած է որ կ՚նշանակէ ձկնկիթ։ Ռուսերէն ... կ՚ըսեն խաւեարին, և այս բառը, գրեթէ ռուսերէն բոլոր գոյականներուն պէս, կ՚հոլովուի և պարագային համեմատ զանազան ձեւեր կ՚առնէ, ինչպէս ..., ..., ...։

Չորս տեսակ խաւեար կայ, թարմ, ճնշուած, սեւ ու կարմիր։ Արտադրութեան գլխաւոր կեդրոններն են ստորին Վոլկայի ափունքն և Աստրախան։ Թարմ խաւեարը կ՚պատրաստուի Թառափին (...) հաւկիթները ծակծկելով։ Յետոյ այդ հաւկիթները ժամու մը չափ աղ ջուրի (...) մէջ կ՚դրուի, կ՚չորցուի և ապա կ՚ծախուի։ Թարմ խաւեարը միշտ սուղ ապրանք մ՚է, նոյն իսկ Ռուսիոյ մէջ, որովհետեւ պահելը դժուար է։ Ամէն օր հարիւրաւոր տակառ կ՚ղրկուին ի կեդրոնական և հիւսիսային Ռուսիա։ Թարմ խաւեարին մէկ բուտը (16 քիլօ 380 կրամ) ժամանակին համեմատ 50-120 ռուպլ է։ Ճնշուած խաւեարը կ՚պատրաստուի հետեւեալ կերպով.—Հաւկիթները ձեռքով կը թրեն աղջուրի մէջ և յետոյ պարկերու մէջ կ՚դնեն և ուժով մը կ՚ճզմեն։ Յետոյ տակառները դնելով կ՚արտածեն։ Այս խաւեարը դիւրաւ կ՚պահուի և երկար ճամբորդութեան կ՚դիմանայ։ Սեւ կամ աղած խաւեարը շատ դիւրաւ կ՚պահուի։ Խաւեարը կ՚աղեն ձուկէն հանուած վիճակին մէջ և 7-8 ամիս տակառներու մէջ կ՚դնեն։ Յետոյ նորէն կ՚աղեն և արեւին կ՚չորցնեն։ Ծովու և ցամաքի ճամբով կրնայ արտածուիլ և երկարատեւ ճամբորդութեան կ՚դիմանայ, մինչ առաջին երկու տեսակներն արագ փոխադրութիւն կ՚պահանջեն։ Աւելի կարեւոր գործեր կ՚ըլլան կարմիր խաւեարի վրայ։ Առագաստանաւեր կ՚փոխադրեն Դականրօքէն դէպ ի Դանուբ։ Ռումանիա, Սերպիա, Պուլկարիա և Հունգարիա վաճառման կարեւոր հրապարակներ են։ Է. ԺԻՐՕ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԱՆԳԼԻԱ.—Մեծ Հոպելեանը.—Հսկայական հացկերոյթը տեղի ունեցաւ շաբաթ օրը, Էտուարտ Է.ի հիւանդութեան չնայելով։ Միայն թէ ճառեր ու բաժակաճառեր չարտասանուեցան։ Կէս միլիոն աղքատներ կուշտուկուռ կերան, աղօթելով Թագաւորին համար։ Բոլոր ծախքը Թագաւորին անձնական գանձէն չտրուեցաւ, որովհետեւ զանազան ըմպելիներ, չօքօլա, աղ, մանանեխ (մուսթարտ), նոյն իսկ աղամաններ ու զանազան սպասներ, նուիրուեցան նոյն ապրանքներու ամէնէն նշանաւոր մեծաքանակ հայթայթիչներուն կողմէ, որոց համար շատ պարկեշտ ...լամ մը եղաւ այս կերպով։ Ուտողներուն թիւին վրայ գաղափար կազմելու համար, պէտք է յիշել թէ ամբողջ Լիվրբուլ քաղաքը կամ ամբողջ Մանչէսդըր քաղաքն հրաւիրուած կրնար սեպուիլ, որովհետեւ ըստ վերջին մարդահամարի, նայն երկու քաղաքներէն իւրաքանչիւրին բնակիչները կէս միլիոնէն քիչ աւելի են։ Որովհետեւ կէս միլիոն հոգին մէկ տեղ բերել նիւթապէս անհնար էր, Լոնտոնի այլ և այլ պարտէզներուն, հրապարակներուն և սրահներուն մէջ բաշխուեցան, բայց դարձեալ տեղ եղաւ ուր 15-20,000 հոգի միասին ճաշեցին։ Կալէսի իշխանին ու իշխանուհիին և արքայական գերդաստանին միւս անդամներուն, փեսաներուն և հարսերուն միջոց տալու համար որ ամէն կողմ երեւին, և բոլոր հրաւիրեալները պատուեն իրենց ներկայութեամբ, Լոնտոնի այս կամ այն կողմի հացկերոյթը միջօրէէն առաջ, և ուրիշ կողմ միջօրէէն ետք տեղի ունեցաւ, որով ժողովրդին աղքատ դասը, իր քաղցն յագեցնելէ զատ, թագաւորական ընտանիքին իշխաններն ու իշխանուհիներն իր քովը տեսնելու և զանոնք ողջունելու գոհունակութիւնն ալ ունեցաւ։

Այսքան մեծ հացկերոյթ բնաւ չի յիշուիր, թէեւ հաղորդակցութեանց դիւրութեան շնորհիւ հիմա ժողովրդին խոշոր հացկերոյթներ տեղի կ՚ունենան նշանաւոր առիթներով։ Անգլիացիք որովհետեւ շատ հաշուող ժողովուրդ են, այս առթիւ գտան թէ իւրաքանչիւր հրաւիրեալի ստամոքսին մէջ մտաւ երկու լիպրա ծանրութեամբ հասարակ կերակուր, ըմպելիներէն զատ։ (Մէկ լիպրա = 144 տրամ)։ Այս ուտեստը կ՚բաղկանար հետեւեալ կերպով.— Կէս լիպրա միս, առանց ոսկոր կամ ճարպի, ¾ լիպրա խորոված գետնախնձոր, ¾ լիպրա պուտինկ, (որուն բաղադրութիւնը քիչ մը վարը պարզուած է,) և 40 տրամի չափ հաց, նաեւ չօքօլա, միրգ, գարեջուր, պանիր և զովացուցիչ ըմպելիք։ Միսը նոյն ձեւով չտրուեցաւ, այլ չորս ... տարբեր ձեւով, ինչպէս որ կարելի եղած էր հայթայթել։ Կէս լիպրա մսին տեղ, ոմանց տրուեցաւ խորոված գլուխ կովու, ուրիշներու՝ խոզեղէնի երշիկ, կամ ժամպոն։ Աւասիկ կերուած հաստատուն ուտեստին ընդհանուր հաշիւը.

Միս եզան, կովի, խոզի	250,000 լիպրա
Գետնախնձոր . . .	200 թոնօ
Բուտինկ	125 թոնօ
Հաց	125,000 լիպրա
Չօքօլա	560,000 տուփ
Մանանեխ	2,000 լիպրա
Աղ	11,000 լիպրա

Աւելորդ է յիշեցնել թէ մսին ծանրութիւնը խորոված միսը ցոյց կուտայ, և չի պարունակեր ոսկրներն և այն մասերն որք կ՚ցնդին եփուելու պահուն, այսինքն՝ գործածուած մսին քանակութիւնն 350,000 լիպրայէն պակաս չէր։

Եւ աւասիկ սպառած հեղուկ մնունդին հաշիւը.

Գարեջուր	36,000 կալոն (*)
Խնձորի գինի (սիտր) .	7,200 »
» » շիշի մէջ .	1,200 շիշ
Ալքոլով փրփրալից լիմոնատ	2,500 կալոն
Պարզ լիմոնատ . .	320,000 շիշ

Ծխելու սովորածներուն անգլիական ծխախոտի գլխաւոր ընկերութիւնը ձրիապէս հայթայթած էր 200,000 տուփ, որոց ամէն մին կ՚պարունակէր վեց սիկառէթ և կէս ունկի (4½ տրամ) ծխախոտ։ Յիշեալ ընկերութիւնն այս զոհողութեամբ փառաւոր ...լամ մ՚ըրաւ իրեն համար, իր ամերիկացի մրցակիցը ճաթեցնելով կանակին մէջտեղն, ինչպէս կ՚ըսէ ժողովուրդը։

Ուտեստներուն մէջ ամէնէն փառաւորն էր անգլիական ...լամ պուտինկը, զոր նոյն իսկ փափկաճաշակ լրաբերներ շատ համով գտած էին, ինչպէս կ՚երեւի իրենց ջրալից բերանով նկարագրութենէն Տ. Թէլէկրաֆի մէջ։ 125 թոնօ պուտինկն հետեւեալ կերպով կազմուած էր.—

Ալիւր և ճարպ (**) . .	43,250 լիպրա
Փշրուած հաց . . .	17,500 »
Չամիչ	44,625 »
Սուլթանիյէ անկուտ չամիչ	16,875 »
Բէհիէկ	28,000 »
Նարինջի և Լիմոնի կեղեւ	20,000 »
Շաքար	19,250 »
Մշկընկոյզ	270 »
Աղ	250 »
Համեմ (պահար) . . .	500 »
Հաւկիթ	250,000 հատ
Կաթ	5,000 կալոն

Բաղադրութիւնն ամէն տեղ նոյնն ըլլալով, այս պուտինկն եփուեցաւ զանազան շրջանակներու մէջ, իւրաքանչիւրին պէտքին համեմատ։ Տեղ կայ ուր 2½ թոնօն մէկէն եփուեցաւ, տեղ ալ կայ ուր երկու լիպրանոց առանձին մէջ պատրաստուեցաւ, խոշոր կաթսայ ճարելու ծախքը խնայելու համար։ Ամէն մարդ իրեն հետ բերաւ,— իր ստամոքսէն ու անոր մէջի առողջ ախորժակէն զատ,— իր դանակն ու պատառաքաղը։ Մնացեալը պատրաստ էր սեղանին վրայ, այսինքն՝

Գաւաթ	515,000 հատ
Պնակ	1,000,000 »
Մանանեխի անօթ ու գդալ	28,000 »
Աղաման	30,000 »

(*).—Մէկ կալոն=չորս ու կէս լիտրա։ Մեծ շիշէ մը։

(**).— Կարագ չէ, բուն իսկ ճարպ, ..., ինչ որ կենդանիներն երիկամունքին վրայ կ՚գտնուի։ Այս ճարպը թէեւ կերակուրի աղէկ չի գար, եւ կենդանիին ուրիշ մասերուն իւղէն աւելի ծանր է, բայց փորձը կ՚ցուցնէ որ պուտինկին տեսակ մը թարմութիւն և դիւրաբեկութիւն (քըթըրութիւն) տալու համար այս իւղը նոյն իսկ կարագէն աւելի յարգի է։ Դէթ այսպէս լսած ենք Անգլիացիներէ, որք հարկաւ մեզմէ պիտի ճանչնեն կաթէն եղած կարագին համը։ Տ. Խ.

Կերակուրը բաշխելու համար սպասաւորի թուղթ չվճարուեցաւ, որովհետեւ ուտողներուն մէջէն 80,000 անձինք սիրայօժար ծառայեցին միւսներուն։ Աղի ընկերութիւն մը, պէտք եղած աղը ձրիապէս տալէն զատ, 10 հազար աղաման ալ ընծայեց ուտողներուն։ Թագաւորն ալ իր զինանշանը կրող գաւաթներն իր կողմէ ընծայ ըրաւ։

Գալով այս ահագին ճաշն եփելու գործողութեան, խոշոր գործարաններու երեւոյթ ունէին անոնք։ Մէկ հատին համար (Mr. Simmondsի ճաշարանը) կ՚ըսուի թէ կարող է օրական վաթսուն հազար զօրք կշտացնել, բաւական է որ մսին տաք ըլլալը պայման չդրուի։ Ածուխի երկու վաճառականներ 70-80 թոնօ հանքածուխ նուիրեցին այս կերակուրներն եփելու համար։ Կրակը խնայելու համար, հացերն եփելէն ետքն նոյն տաքութեամբ միսը խորովեցին։ Ժամպոնը, խորոված միսն և բուտինկն առջի օրուընէ եփուեցան, բայց տեղ տեղ կարելի եղաւ զանոնք տաք տաք հրամցնել։ Ուրիշ սեղաններու վրայ, միայն բուտինկն և գետնախնձորը տաք տաք բերին, բայց միսը պաղ էր։ Տաք թէ պաղ, ախորժակաւ կերուեցան ամէնքն ալ, և հացկերոյթէն ետքը, թատերական և երաժշտական հանդէսներ եղան ամէն կողմ, մասնակցութեամբ 1,518 դերասաններու, դերասանուհիներու, երգիչներու և երգչուհիներու, և 418 հատ դաշնակի։ Ի վերջոյ, 100 հազար գեղարուեստական քարտեր բաշխուեցան հրաւիրեալներուն, մէկ կողմին վրայ Թագաւորին պատկերը նկարուած, միւս կողմն Ազգային Երգը տպուած գեղեցկապէս։

⁂ Բոլոր հանրային սրահներն և դպրոցներուն սրահներն բռնուած էին։ Լոնտոնի եպիսկոպոսարանին պարտէզին մէջ զետեղուած էին ճաշասեղաններ, երկու մղոն երկայնութեան վրայ, 14 հազար աղքատներու համար, որք իբրեւ Թագաւորին հիւրերը պատուասիրուեցան։ Բաժանմունք և բարձր դասու ընկերութեան տիկիններ կ՚ծառայէին աղքատներուն և տեղ տեղ զինուորներ կեցած էին իբրեւ պատուակալ պահակախումբ։ Թագաւորը պատգամագիր մը ղրկած էր աղքատներուն, ծանուցանող թէ ո՛րքան կ՚ցաւէր որ չէր կըրնար անձամբ ներկայ ըլլալ այդ հացկերոյթին, և թէ պատուիրած է իր ընտանիքի անդամներուն իր ներկայացուցիչն ըլլալ։ Նպարեղէնաց քանի մը մեծ վաճառատուններ նուէրներ ղրկած էին հացկերոյթին համար, գարեջրատուն մը 3000 թոնօ գարեջուր նուէր ղրկեց։ Մէն մի աղքատ թծուն հոգէ դուաւթ մ՚ընդունեց իբրեւ յիշատակ։

⁂ Աղջկանց Բարեկամ Ընկերութեան անդամուհիք տեսան ամէն կարգադրութիւն, Թագուհիին թէյն հրամցնելու այս Գ. Լոնտոնի 10,000է աւելի սպասուհիներուն։ Նոյն ընկերութեան 1000անդամուհիներուն հրաւէր ուղղուեցաւ։ Հրաւիրագիրը կ՚կրէր Ալեքսանտրա Թագուհիին ամենավերջին կենդանագիրն ականակուռ թագով, որուն ետեւը կան արքայական դրօշն և ազգային դրօշը։ Ամէնուն վերեւ ալ արքայական զինանշանը, և ի ստորեւ արքայական նշանաբանը.—«Աստուած և իմ իրաւունքս։» Հրաւիրագրին մէջ գրուած էր այսպէս.—«Հրամանաւ Վեհափառ Ալեքսանտրա Թագուհիին, Վիքդորիա Կրօսվէնըր, նախագահ Աղջկանց Բարեկամ Ընկերութեան Լոնտոնի վարչական Խորհուրդին, կ՚հրաւիրէ ...Թէյի, ժամ 4ին, Յուլիս 8, ի Քրայսթս Հոսփիթըլ, Նիւկէյթ-Սդրիթ։» Սպասուհիներն առնուած էին Լոնտոնի 96 շրջանակներէն, և նոյնչափ խումբ կազմելով, սեղանի նստան։ Լոնտոնի եպիսկոպոսը ներկայ էր թէյ առնելէն առաջ քանի մը խօսք ըսելու համար։ Վեհ. Թագուհիին կողմէ նուիրեալ ամբողջ գումարը սպասուհիներուն համար թէյին միայն գործածուեցաւ, և յիշեալ ընկերութեան անդամուհիք չմասնակցեցան այդ թէյին, այլ ծառայեցին միայն։ Թէյին հետ հրամցուեցան նաեւ պզտիկ հացեր և կարագ, երեք տեսակ քաքար, և զանազան պիւսքիւի և քաքարիկներ։ Թէյէն վերջ, զուարճալի ժամանց մը տեղի ունեցաւ որուն բովանդակ պատասխանատուութիւնն ստանձնած էին Լէտի Պէրթա Ուիլպրէհէմ, և Լէտի Պէաթրիս Քէնր, երկուքն ալ անդամ նոյն Ընկերութեան։ Քանի մը հռչակաւոր արուեստագէտներ մասնակցեցան երգեցողութեան։ Ժամ 7ին ցրուեցան ամէնքն ալ։ Դուրսէն մարդու հրաւիրագիր ղրկուած չէր, թէեւ հարիւրաւոր դիմողներ եղած էին։ Վեհ. Թագուհին, ի յիշատակ այս դէպքին, մէյ մէկ զարդասեղ ալ յանձնուցած էր իր հիւրերուն։

ԼՈՐՏ ՄԻԹԹՈՒԷՆ.—Լորտ Միթթուէն Յուլիս 9ին (երէկ) Սաութէմթընի նաւահանգիստը պիտի ժամանէր, բայց իր առողջական վիճակին շատ աննպաստ ըլլալուն հետեւանօք, վիրաբուժական գործողութիւն մը անհրաժեշտ է կ՚ըսուի։ Ուստի որոշուած է կարելի եղածին չափ հանդարտ ընդունելութիւն ընել Տըլարէյ զօրավարին գերբին։

ՀՆԴԻԿ ՑԵՂԱՊԵՏՆԵՐՆ Ի ԼՈՆՏՈՆ.—Թագադրութեան հանդէսին առթիւ Լոնտոն եկող հնդիկ ներկայացուցիչք անցեալ Ուրբաթ օր հնդկական գործոց պաշտօնատանին մէջ ընդունուեցան Կալլէսի իշխանին կողմէ։ Հնդկական գործոց նախարար Լորտ Համիլտըն այս ճաշին ընդունելութեան համար 3,000 հոգի հրաւիրած էր։ Արեւելեան պերճութիւնը կ՚ցայտէր ամէն կողմ, զարմանալի, անգին գոհարներու ցուցադրութիւնը, փարթամ համազգեստներու տողանցութիւնն անմոռանալի յիշատակ մը կ՚թողուին բոլոր ներկաներուն վրայ։ Մանաւանդ թէ Անգլիոյ Թագաւորին այդ մեծահռչակ հպատակներուն ի մի հաւաքումը կ՚խորհրդանշէր Վեհապետին արեւելեան մեծ կայսրութեան զօրութիւնն ու վեհութիւնը։ Այս տեսակէտով գումարումը շատ աչքի կ՚զարնէր։ Հնդիկ վեհապետներէն ոմանց անուններուն և տիտղոսներուն վրայ նայուածք մը կ՚բաւէ հասկնալու համար զայն։ Այսպէս Լոնտոնի հնդկական գործոց պաշտօնարանին մէջ ներկայ էին Կվալիորի Բարձրապատիւ գնդապետ Սինտիա Մահարաճան, որուն կեդրոնական Հնդկաստանի հզօր պետութիւնը, 29,000 քառակուսի մղոն տարածութեան մը վրայ, երեք միլիոնէ աւելի բնակիչ ունի. Քօլհաբուրի Մահարաճան, ուղղակի սերունդ համբաւաւոր Սըվաճիի, հիմնադիր Մահրադդա կայսրութեան, և Ճայփուրի Մահարաճան, հզօր ցեղապետ մը, որ իր սերունդն ուղղակի ետ կ՚տանի մինչեւ հնդիկ Պանթէոնին Արեւ Աստուածը։ Ապա, ոչ նուազ փարթամ և փողփողուն հանդերձանքով, աչքի կ՚զարնէր Իտարի Մահարաճան՝ Սըր Բէրդապ Սինղ, որ անցեալներն յաջորդեց այդ Պետութեան, Մանի Քանթա երկրին մէջ (Պօմպայ), և որ պատուակալ թիկնապահ է Անգլիոյ Թագաւորին, և անգլեհնդիկ զօրաց հետ կռուած է Հնդկաստանի սահմանագլխոց վրայ և ի Չինաստան, և իր զինուորական քաջագործութեան համար ստացած է «Առիւծ Ռաճբուդանայի» տիտղոսը։ Ճիշտ ասոր քով Պիքանիրի Մահարաճան, որուն ազգահամարի ծառն ետ կ՚երթայ մինչեւ Ումալրայ, 56րդ սերունդ հնդիկ Ռամայէն սկսեալ. Քուչ Պահարի Մահարաճան, որուն ընտանիքը չորս դարէ ի վեր անընդհատ կ՚տիրապետէ, և որ ինքն ալ Անգլիոյ Թագաւորին պատուակալ թիկնապահն է. Աղա Խան՝ հոգեւոր պետը մեծ Խօճա հասարակութեան. Պոպիլիի Ռաճան, որ Մատրաս նահանգին ներկայացուցիչն է. Սըր Ճամսէճի Ճիճիպայ՝ պետ Բարսի ցեղին, Բէրդապկարհի Ռաճա Բէրդապ Սինղ, են. են։

ՍԸՐ ՖՐԵՏԵՐԻԿ ԴՐԻՎԶ.—Հռչակաւոր վիրաբոյժը վերջին քանի մը օրերուն շնորհաւորական նամակներ և հեռագիրներ ընդունեց աշխարհի ամէն կողմերու նշանաւոր վիրաբոյժներէն։ Սըր Ֆրետերիկ Դրիվզ աշխարհի մէջ ամէնէն աւելի պատուանշան ունեցող բժիշկը պիտի ըլլայ։ Կ՚սպասուի որ Վիլհէլմ կայսր առաջին կարգի պատուանշան մը տայ անոր, որովհետեւ Ն. Վեհափառութիւն հիացեր է անոր ճարտար գործողութեան վրայ, և ոգեւորութեամբ խօսեր է անգլիացի բժիշկներուն մասին։ Երբ Վիլհէլմ Բ. իմացաւ Էտուարտ Թագաւորին հիւանդութիւնը, անմիջապէս իրեն քով կանչեց երեք-չորս առաջնակարգ գերման վիրաբոյժներ, և անոնց հետ խօսեցաւ այդ հիւանդութեան վրայ։ Վիլհէլմ կայսր ամէն օր հեռագրով տեղեկութիւն կ՚առնէր, և երբ անմիջական վտանգի անյայտացման հեռագիրն ստացաւ, կայսրն հեռագրեց չորս յարմար տողեր Շիլլէրէն։ Էտուարտ Թագաւոր շատ զգածուեցաւ։

ԷՏՈՒԱՐՏ Է.— Ֆիճի կղզեաց կիսավայրենի բնիկներէն խումբ մը զինուորներ, որք թագադրութեան համար Լոնտոն բերուած էին, անցեալ օր պտըտեցան Լոնտոնի զանազան վայրերը, և բնականաբար ուզեցին տեսնել Թագաւորին պալատը, ուր փափաքեցան իրենց լեզուաւ երգ մը և աղօթք մը երգել Ն. Վեհափառութեան համար։ Իրենց մերկ գլուխներով, սրունքներով, ոտքերով, իրենց ներկուած երկայն և գռուզ մազերով, և իրենց ճերմակ բամպակեայ բաճկոնակներով և գոյնզգոյն վերարկուներով, նկարագեղ տեսարան մը կ՚ներկայացնէին։ Պալատին կողմը դառնալով երգ մը երգեցին, որուն վեր ի վերոյ թարգմանութիւնն է հետեւեալը.—«Թագաւորը մեծ և ազնիւ և բարի է։ Իցի՛ւ շնորհք գտնէր Թագաւորներուն իշխող Աստուծոյ առջեւ։ Իցի՛ւ երթալով զօրանար և դադրեցնէր մեր ամէնուս արցունքները, որովհետեւ իր հպատակները տխուր են։ Հզօր է Թագաւորն և իր հպատակներն ուրախ պիտի ըլլան։» Այս երգին երաժշտութիւնն ալ շատ յարմար էր իմաստին, խորունկ, եղանակաւորեալ ձայնով, ոչ միտքերան, այլ բաւական ներդաշնակ։ Երբ երգը վերջացաւ, Ֆիճեցիք ոտք ելան, ամէնքը մէկ մարդու պէս և բարեւ կեցան։ Եւ ապա այս տարօրինակ դէմքով պատերազմաշունչներն անցան գացին իրենց ճամբան։ Քիչ վերջն հոն եկան չորս խումբեր՝ արեւմտեան Ափրիկէի և Հնդկաստանի զօրքերէն։ Մէն մի խումբ պահ մը կ՚կենար պալատին առջեւ, և կեցցէներ կ՚աղաղակէր իր ճամբան շարունակելէ առաջ։

ՌՈՒՍԻԱ.—Օտեսայէ կ՚հեռագրեն թէ Սեւ ծովու ռուսական նաւատորմիղն այս միջոցիս Դէնտրա հրուանդանին առջեւ կ՚գտնուի, ուր պիտի սկսի ի մօտոյ իր սովորական ռազմափորձերը։ Մեծ-դուքս Ալեքսանդր Միխայլովիչ հրամատարն է Ռոսդիսլավ զրահաւորին։ Ռազմափորձերը պիտի կատարուին հրամատարութեամբ գեր ծովակալ Հիլտէպրանտի։

ՀՐԵԱՅՔ Ի ՌՈՒՄԱՆԻԱ.— Բարեգործական հրեայ ընկերութիւնք ի մօտոյ համաժողով մը պիտի գումարեն ի Ֆրանքֆորդ—սիւր—լը—Մայն, Ռումանիոյ աղքատ հրէից գաղթականութեան համար միջոցներ ձեռք առնելու նպատակաւ։ Հրեայ Գաղթականաց Ընկերութեան խնամքով, 200 աղքատ հրեաներ երեք օր առաջ Պուքրէշէ ճամբայ ելան Քանատա երթալու համար։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ.— Օլկա Թագուհին Յլս. 5ին այցելեց Պիրէոսի առջեւ խարսխող ռուս մարտանաւերուն, և դիտեց ռուս սպայից կողմէ կատարուած առագաստակիր մակոյկներու արշաւանքը։ Հելլէն Թագուհին մրցանակներն անձամբ յանձնեց յաղթողներուն։

⁂ Գէորգիոս Թագաւոր անցեալ օր իր ներկայութեան ընդունեց զօրավար Սդայքոսը, որուն շնորհիւ Բաղրասի մէջ ձերբակալուած էին Բանտօլօ և Րուձէլլիօդի աւազակները։ Ն. Վեհափառութիւն ձերբակալման պատմութիւնը լսել ուզեց, հրաման տուաւ ամէն միջոցներ ձեռք առնել Էլիտի և Թեսալիոյ մէջ աւազակութեան ամէն հետք ջնջելու համար։

⁂ Ներքին գործոց նախարարը խիստ յանդիմանագիր մը ուղղեց Բաղրասի իշխանութեանց, որովհետեւ թոյլ տուեր են որ Բանտօլօյոս աւազակ հրապարակաւ խօսք ուղղէ խուռն բազմութեան մը, երբ Ուրոյի բանտը կը փոխադրուէր։ Կ՚հաւաստուի թէ այս առթիւ պաշտօնէից փոփոխութիւններ պիտի ըլլան։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕԴՈՄՈՊԻԼ.—Բարիզէ ի Վիեննա Օդոմօպիլի արշաւանքին վերջին մասը մեծ ոգեւորութիւն պատճառեց Աւստրիոյ մէջ, ո՛չ միայն օդոմօպիլի սիրահար ակումբներուն, այլ ընդհանուր հասարակութեան մէջ ալ։ Ջոկատ մը զինուոր ի Սալցպուրկ կ՚պահպանէր բարեկարգութիւնը, և խոշոր վրան մը կանգնուած էր արհիդուքս Լուտովիկ Վիքդորի և ուրիշ այցելուներու համար։ Փոշիի ամպ մը ծանուց ժամ 1.14ին (Ը. Ե.) ժամանումն առաջին մեքենային Պրեկէնզէ։ Տէրը, Պարոն Ֆօրէստ, փոշիով ծածկուած էր, և իր ընդունելութիւնը պաղ էր աւելի քան խանդավառ, որովհետեւ գտնուողներուն մեծ մասը Ֆրանսացի էին, և Պարոնին գերման բարեկամներէն ոչ մին ներկայ էր։ Եթէ ֆրանսական մեքենայ մը եկած ըլլար, ընդունելութիւնն ուրիշ կերպ պիտի ըլլար, Այսուհանդերձ, առաջին յուսախաբութենէն վերջ, քանի մը պարոններ մօտեցան և շնորհաւորեցին զայն ջերմագինս։ Պարոն Ֆօրէստ, 23 տարեկան, Պարոնուհի Հիրշին որդեգիրն է։ «Երբ, ըսաւ, առջեւս մէկը չտեսայ Սալցպուրկի մէջ, ուրախութենէս գրեթէ խենդեցայ, ես—օտարական մը—առաջինն ըլլալս։ Նոյն պահուն գործիք մը կոտրեցաւ կառքիս մէջ, և երբ կ՚նորոգէի զայն, ցաւ ի սիրտ տեսայ որ քանի մը օդոմօպիլներ անցան զիս։ Ըսի.—«Այսօր դուք, վաղը ես»։ և դարձեալ ճամբայ ելայ իբրեւ հինգերորդ։ Տեսայ ուրիշներ որ իրենց վնասեալ մեքենաները կ՚նորոգէին, և ինչպէս կ՚տեսնէք, զանոնք ամէնքն ալ ետեւ ձգեցի։» Բոլոր մրցակիցները կ՚խոստովանին թէ Արլպէրկի վայրէջքը մեծ վնասներ հասցուցած է մեքենաներուն։ 98 կառքերէն 85ը միայն կրցեր են իջնել։ Սովորական կերպով ցուրտ էր, որուն բնաւ չէին յուսար մրցակիցները, և պէտք եղած պատրաստութիւններն ալ տեսած չէին։ Բարիզէ մեկնող 134 կառքերէն միայն ... Սալցպուրկէ Վիեննա ճամբայ ելան։ Կառքերը Վիեննա կ՚սպասուէին կէս օրէ վերջ ժամ 2ին, բայց ժամեր առաջ արդէն ճամբաները լեցուած էին հազարաւոր մարդերով։ Որոտընդոստ ծափերով ընդունուեցաւ առաջին հասնողն ի Վիեննա, Մարսէլ Ռընօ, օդոմօպիլի գործարանատէր մը որ իր ձեռքով շինած կառքին մէջ նստած էր։ Բայց այդ երկար և տաղտկալի արշաւին բուն շահողը, կոմս Ցպորովսքի, Վիեննա հասաւ քիչ մը ուշ։ Կոմսը, որ Լեհ մ՚է, Անգլիա հաստատուած, ամէնէն աւելի կարճ միջոցի մէջ կտրեց ուղեւորութեան չորս անջատ հանգրուանները։ Պարոն Ֆօրէստի մեքենան Վիեննայէն քանի մը քիլոմէթր հեռու կոտրած էր, եթէ ոչ առաջին հասնողն ինք պիտի ըլլար։ Պարոն Ռոչիլտի օդոմօպիլին հնոցպանը մեռած ըլլալով, Պարոնը կանուխէն քաշուեցաւ մրցումէն, և Բարիզ դարձաւ։

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ ՏԻՒՄԱՅԻ.—Բարիզէ և զանազան կողմերէ 25,000 հոգի կիրակի օր տօնեցին Ալէքսանտր Տիւմայի հարիւրամեակը, ի Վիլէ-Քօդրէ։ Գրականութեան բոլոր ճիւղերն իրենց ներկայացուցիչներն ունէին այն պաշտօնական կառախումբին մէջ որ Բարիզէ մեկնելով Տիւմայի ծննդավայրը կ՚տանէր հանրային կրթութեան նախարարը, Մ. Շօմիէ, որուն շուրջն էին Մ. Մ. Ժիւլ Քլարդի, Հանրի Հուսայ, Բօլ Էրվիէօ, Աբէլ Էրման, Բօլ Մէօրիս՝ Տիւմայի վերջին աշխատակիցը։ Քոմէտի Ֆրանսէզի, որ իր գոյութիւնը Տիւմայի կ՚պարտի, ներկայացուցիչներն էին Տրէնայք Պաայէ, Տիւ Մինիլ, Լարա, Մ. Մ. Մունէ Սիւլլի, Բօլ Մունէ, են.։ Առաջին ճառն արտասանեց Մ. Բօլ Մէօրիս, յետոյ Մ. Աբէլ Էրման ի դիմաց գրագէտներու ընկերութեան։ Հուսկ ապա խօսեցաւ կրթական նախարար Մ. Շօմիէ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Հէքեարիի համարակալ անուանուեցաւ Վանայ նահանգին տասանորդի տրոց նախորդ տնօրէն Մէհմէտ Ինայէթուլլահ էֆ.։

Սվազի Տէֆթէրհանէին տեսուչ անուանուեցաւ Միտիլլիի Տէֆթէրհանէին տեսուչ Խալիլ Րիֆաթ էֆ., որուն յաջորդեց Սվազի Տէֆթէրհանէին տեսուչ Հիւսէյին Հիլմի էֆ.։

Էտիրնէի առեւտրական դատարանին նախագահ անուանուեցաւ Պրուսայի նոյն դատարանին նախագահ Ալի Վէհպի էֆ., որուն յաջորդեց Աֆրիկեան Տրիպոլսոյ առեւտրական դատարանին նախորդ նախագահ Հասան էֆ.։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵԿՈՒՑՈՒՄ

«Գերման դեսպան Պարոն Մարշալ ֆօն Պիպէրշդայն, արձակուրդով և առժամապէս իր երկիրն երթալուն առթիւ, երէկ, Դշ., շնորհուած կայսերական արտօնութեամբ, Եըլտըզի կայսերական Պալատ երթալով, պատիւ ունեցաւ ոչ—պաշտօնապէս ներկայանալու Վեհ. Սուլթանին»։

ՄԻՐՔՕ ԻՇԽԱՆԻՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ.—Պետական Խորհրդոյ քաղաքային ճիւղին անդամ Թիւրխան փաշա, որ Վեհ. Սուլթանին կողմէ պաշտօն առած էր Միրքօ իշխանին հարսանեկան հանդէսին ներկայ գտնուելու, երէկ արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով Չէթինեէ ուղեւորեցաւ։

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՑԻՆ Պարտուց Վարչական Խորհուրդին Նախագահ Բօտմնտան Պէտժէ, որ Հունգարիոյ ջերմուկները կ'գտնուէր, Սոֆիա մեկնեցաւ, ուր տեսակցութիւններ պիտի ունենայ Պուլկարիոյ կառավարութեան անդամներուն հետ, Արեւելեան Րումէլիի տուրքական հարկին անվճար գումարներուն կարգադրման համար։ Բօտմնտան Պէտժէ վաղը Պոլիս կ'սպասուի։

ՀՕԼԼԷՆ դեսպան իշխան Մավրօքօրտաթօ Բարիզէ մեկնեցաւ Մառէէրպախի (Վիէննայի մօտ) իր ագարակն երթալու համար, ուկից յառաջիկայ շաբթու Պոլիս պիտի դառնայ։ Ն. Վսեմութիւն ատաղիր է իր պաշտօնին վրայ մնալ մինչև յառաջիկայ Օգոստոս։

ԺԱՆՏԱԽՏՆ ԱՆՀԵՏԱՑԱՒ.—Ինչպէս երէկ ծանուցինք, Կ. Պոլսէ մեկնող ճամբորդները, երէկուընէ սկսեալ, այլ ևս բժշկական քննութեան և հակաճխնման չեն ենթարկուիր Չաթալճայի մաքրանոցին մէջ։ Պուլկարիոյ Առողջապահական Խորհուրդն ալ երէկ ատաղիր էր ջնջել Հէպիպչէվոյի մաքրանոցին մէջ ի գործ դրուած առողջապահիկ տնօրինութիւնները։

ԹԱՆԶԻՄԱԹԻ ՏՈՒՐՔԸ.—Պետական Խորհուրդը նկատելով որ Թանզիմաթի տուրքը կանոնաւորապէս չի գանձուիր, և կարեւոր գումարներ անվճար կ'մնան, գլխաւորաբար սա պատճառաւ որ վարձակալները, առանց իրենց Թանզիմաթի պարտքը կարգադրելու, բնակութիւն կ'փոխեն, ագդարարեց ձեռնհաս պաշտօնատան որ փոյթ տանի նոյն տուրքը կանոնաւորապէս գանձելու և ապառիկ չթողելու։ Գալով դիզուած տուրքերուն, պիտի գանձուին ա՛յն վարձակալներէն որոց տեղն յայտնի է. հակառակ պարագային, կալուածատէրներուն պիտի գրուի։

ԳԵՐՄԱՆ դեսպան Պարոն Մարշալ երէկ արձակուրդով մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ ի Գերմանիա, արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով։ Խարիճիէի արտաքին Ղալիպ պէյ, ի դիմաց Վեհ. Սուլթանին, Եպարքոսական թարգման Խայրէտտին պէյ և Խարիճիէի թարգման Սաատէտտին պէյ ի դիմաց Բ. Դրան, ողջերթ մաղթեցին Սիրքէճիի կայարանին մէջ, ուր յուղարկ եկած էին նաև պարսկական դեսպանը, ռուսական դեսպանը, գերմանական դեսպանատան աւագ պաշտօնատարք, Օսմ. Հանրային Պարտուց Վարչական Խորհուրդին Գերման պատուիրակ Մ. Թէսդա, Անատոլուի երկաթուղւոյ ընդհ. Տնօրէն Մ. Զանտէր են.։

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարք Տ. Եօաքիմ Գ., Պատրիարքարանի գործակատար Իքբալտէս էֆ.ի հետ, նախընթաց օր Կայսերական Պալատ երթալով, տեսակցեցաւ Ա. քարտուղար Թահսին պէյի հետ, որմէ խնդրեց իր երախտագիտութիւնը մատուցանել յառա Կայսերական Գահոյից, Մեծ—Կղզիի մէջ յունական նոր որբանոցին հաստատութիւնն արտօնող Կայսերական Իրատէին համար։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ Համիտիէ երկրագործական վարժարանի Տնօրէն Գալֆաեան էֆ. որ անցեալ տարի հարցաքննութեան ենթարկուած էր ապօրէն ծախքեր ըրած ըլլալուն համար, անպարտ արձակուեր է Պրուսայի Ասքաանուհի Ատենին կողմէ, որ վճռեր է թէ դատապատանի տեղի չկայ։ Պետական Խորհրդոյ Վճռաբեկ Ատեանը վաւերացուցեր է այս վճիռը, կ'ըսէ Սապահ։

ՌՈՒՍԻՈՅ կառավարութիւնը քարանդինա դրաւ Բորդ—Սայիտէ եկողներուն դէմ։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ Վարչական Խորհուրդը, զեղծումներու առաջքն առնելու համար, որոշեց իր տոմսակներն ալ խաւաքարտէ պատրաստել ինչպէս երկաթուղւոյ ընկերութիւնք կ'ընեն։

ՁԻՆԿՈՅԻՆ գինը բարձրացաւ Եւրոպայի մէջ։

ԱՐՂԸՆԻԻ Նախագատ Ատենի նախորդ անդամներէն Մէհմէտ էֆ. դատաստանի ենթարկուեցաւ իր գործած զեղծումներուն պատճառաւ։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նախարար Րէշատ փաշա, իր տկարութենէն ապաքինած ըլլալով, երէկ ներկայ գտնուեցաւ Նախարարաց Խորհրդոյ սովորական նստին։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ երկրագործներուն գործածած հողային մեքենաներն ու գործիքները քննելու և անոնց արդիւնքը տեղեկագրելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովը ի մօտոյ Ռումանիա պիտի երթայ։ Սելանիկի երկրագործական քննիչ Վիթալիս էֆ. ձեռնհաս պաշտօնարանէն հրաման առաւ Պոլիս գալու, յանձնաժողովին ընկերանալու համար։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Կէմլէյիկէ Ցլս. 5 թուով հեռագիրը կ'գրէ Մօնիթէօրի։ «Նախընթաց իրիկուն, չորս զինեալ աւազակներ, Կէմլէյիկի մօտ, Ելլէկին գիւղը մտան, եւ տեղւոյն երեւելիներէն Մէլէհ Բասլիթիտոփ—75 տարեկան ծերունի մը—տան վրայ յարձակեցան։ Ծերունին չարչրկեցին, ստիպելու համար որ ունեցածներն իրենց յանձնէ։ 36,000 ղշ., ժամացոյց մը եւ ուրիշ առարկաներ ձեռք անցուցին։ Մեկնելու ատեն, հրացանի հարուածներ արձակեցին, որոցմէ վիրաւորուեցան փոքր աղջիկ մը եւ մարդ մը։ Ոստիկան-զինուորներու ջոկատ մը ղրկուեցաւ աւազակներուն ետեւէն»։

ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԾԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ.—Նիկոմիդիոյ և Ատաբազարի շրջանակներուն մէջ այս տարի կազմուած շերամաբուծական մրցման մէջ, որուն հանդէսն անցեալ Դշ. օր տեղի ունեցաւ Նիկոմիդիոյ կառավարական պաշտօնատան մէջ, ի ներկայութեան քննիչ մարմնոյն, զանազան վարձատրութիւններ տրուած են 16 հոգի, որոցմէ մեծ մասն Հայ են։ 1. Թարմ խոզակի մրցում.—Մ. Պօղոս էֆ. Տէյիրմէնճեան, Գրնճըլար, 1000 ղրշ. և ոսկեզօծ արծաթ չքադրամ. Մ. Ցակոբ էֆ. Նէմչեան, Ատաբազար, 800 ղշ. և ոսկեզօծ արծաթ չքադրամ. Պուլուեան Եղբարք, Նիկոմիդիա, 700 ղրշ. և արծաթ չքադրամ. Գրիգոր էֆ. Պագրկեան, Ատաբազար, 600 ղրշ. և արծաթ չքադրամ. Տօքթ. Մինաս էֆ. Թիւլպէնտճեան, Ատաբազար, 600 ղրշ. և արոյրէ չքադրամ. Ցովհաննէս էֆ. Կոմիկեան, Ատաբազար, 300 ղրշ. և արոյրէ չքադրամ։—2. Շերամ-բոժոժական գործէներու մրցում.—Մ. Ցարութիւն էֆ. Չէլլնկիրեան, Ատաբազար, 500 ղրշ. և արծաթ չքադրամ. Ցովհաննէս էֆ. Կէնճեան, Ատաբազար, 400 ղրշ. և արծաթ չքադրամ։ Պուլուեան Եղբարք, Մ. Պօղոս էֆ. Տէյիրմէնճեան և Տօքթ. Մինաս էֆ. Թիւլպէնտճեան այս մրցման մէջ ալ վարձատրութեան արժանի համարուած են, սակայն թարմ խոզակի մրցման մէջ արդէն մրցանակ առած ըլլալով, դուրս թողուած են, ըստ հրահանգին։ 3. Հնդկահաւաբեան գործէներու մրցում.—Պուլուեան Եղբարք (արդէն վարձատրուած)։ 4. Զանազան առարկաներու մրցում.—Շըկայեան Մկրտիչ էֆ., Ատաբազար, 500 ղրշ. և արծաթ չքադրամ. Պուլուեան Եղբարք, Նիկոմիդիա, որք թարմ խոզակի մրցման մէջ վարձատրուած ըլլալով, միւս մրցումներուն համար ալ անուան յիշատակութեան արժանացած են։

ԿԷՏԻՖ—ՓԱՇԱՅԻ հականեխական տաղաւարն երէկ 16,500 կտոր գործածուած իրեղէններ հականեխեց։

ԿԱՏԱՂՈՒԹԵԱՆ ԴԱՐՄԱՆԸ.—Կայսերական Բժշկական Վարժարանի Տնօրէնութիւնը նկատելով որ գաւառներու մէջ կատաղի շուներէ խածնուած, կամ կատաղութեան հաւանական ախտանիշներ ցոյց տուող անձերն երկար ժամանակ անցնելէ վերջ միայն Պոլիս կ'ղրկուին դարմանուելու համար, եւ սակայն ժամանակին անցնելէն վերջ ի գործ դրուած կատաղաբուժական պատուաստումն անզօր կ'մնայ, ազդարարեց առ որ անկ է, որպէս զի այսուհետեւ 20 օրուան մէջ Պոլիս ղրկուին այդ կարգի հիւանդները։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ներման արժանացաւ եօթն տարիէ ի վեր Էտիրնէի մէջ բանտարկուած Մէհմէտ անուն մարդասպան մը, որ բանտին նորոգութեան պահուն 25 ոտք բարձրութենէ մը վար իյնալով հաշմանդամ եղած էր։

ԱՖԻՈՆԻ ԲԵՐՔԸ.—Այս տարուան աֆիոնի բերքը 12,620 կողով կ'գնահատուի, հետեւեալ կերպով, Գօնեայի նահանգ՝ 3050 կողով, Այտըն՝ 1,340, Պրուսա՝ 4130, Էնկիւրի՝ 300, Սվազ՝ 1,100, Սելանիկ՝ 2,700։

ԴԱՏԱԿԱՆ.—Քասթէմունիի Վերաքննիչ Ատենի Ընդհ. Դատախազութիւնն հարցուցած էր թէ գործադիր իշխանութիւնը (Իճրա Տայիրէսի) կրնա՞յ ինքնին բանտարկել այն անձերը, որք դատական վճռով որոշուած նաֆաքայի փոխարէնը չեն ուզեր վճարել։ Դատական Ժողովը պատասխանեց թէ ինչպէս որ պարտականին բանտարկութիւնը պարտատիրոջ պահանջումէն կախում ունի, նմանապէս ալ նաֆաքա վճարելու դատապարտուած անձերը չեն կրնար բանտարկուիլ, մինչեւ որ դատախազ կողմը չպահանջէ անոր բանտարկութիւնը։

ԽԱՐԻՃԻԷԻ արարողապետ Ղալիպ պէյի որդին՝ Ֆուատ պէյ, Կայսերական Իրատէով, պաշտօնի կոչուեցաւ Խարիճիէի Թղթակցութեան դիւանին մէջ, 1000 ղշ. ամսաթոշակով։

ՍԱՄՍՈՆԻ իշխան Մավրոյէնի պէյ, իր հետեւորդներուն հետ, անցեալ Եշ. օր Սամսոնի պահականաւով քննական պտոյտի մը ձեռնարկեր է ծովեզերեայ գիւղախմբերը։

ՊԷՇԻԿԹԱՇԻ մէջ այսօր ժամ $3^{1}/_{2}$ին հրդեհի սկզբնաւորութիւն մը պատահեցաւ, բայց անմիջական օգնութիւնք շուտով առջեւքին առաջքն առին։

Քրոնիկ Եկեղեցւոյ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ ՏԱՍՆ ՏԱՐԻ ԵՒՍ ԿԱՐՆՈՅ ՄԷՋ

Սանասարեան Վարժարանին տեղափոխութեան խնդիրը յուզող հետեւեալ [illegible] տեղեկութիւնները կ'հաղորդէ մեր Կարնոյ թղթակիցն Ցունիս 18 [illegible].— «Գիտէք որ Կարնոյ Քաղաքական Ժողովը [illegible] մը ղրկած էր Պ. Եղեանցի և Կեդրոնական Խնամակալութեան։ Պոլսոյ Խնամակալութիւնն ընդ փոյթ պատասխանելով, կ'առաջարկէր պայմաններն հաղորդել, չեշտելով թէ «եթէ կ'փափաքիք վարժարանն իբր [illegible] մը ձեր ծոցին մէջ պահել, հարկ է պայմանները բարեփոխել. Նախ վարձքի յաւելուած չենք ընդունիր, գիտնալով որ վարժարանին փոխադրութեան պատճառներէն մէկն ալ ա՛յդ է. Բ. վարժարանին նորոգութեան կարօտ մասերը չինել կ'ստանձնէք. Գ. վարձու պայմանաժամն ալ մինչև տասն տարի պիտի ըլլայ, որպէս զի տա՛սն տարի կերպիւ իւիք վարժարանին անդորրութիւնը չխանգարի։ Ամսոյս 14ին, Տ. Զաւէն Ծ. Վրդ.ի նախագահութեամբ Գաւառ. Ժողովոյ ատեն կարդացուեցան այս, և Սանասարեան Հոգաբարձութեան ղրկած համեմատ գրութիւնները, նաև ուղղակի այս գրութեանց յայտ տուող մեր Քաղաքական Ժողովոյ տեղեկագիրը, որ կ'յաւելուր թէ «փորձ և հմուտ վարպետներու հետ վարժարանին երկրաշարժէ վնասուած մասերը քննելով եզրակացուցինք թէ առ առաւելն 200 ոսկի ծախսով կարելի է նորոգել»։ 35 ժողովականներէ կ'խօսէին միայն Ատենապետը, որ վարժարանին գանձապետ, Հոգաբարձութեան անդամ, կերպաեղբինաց ալ մատակարարն է, տեսուչ Պ. Մատաթեանի երկու անհրաժեշտները, խնամին, հարուստ քահանայ մը, որու զաւակը ձրիօրէն վարժարան ընդունուած է, իրենք իրենց վճռեցին որոշեցին, վարժարանը 10 տարուան համար վարձու տալ (*), երկրաշարժի արկածելոց նպաստի գումարէն վարժարանին վնասուած մասերը չինել, և եթէ վարժարանը նոր յաւելեալ մասերու պէտք ունենայ, Տեսչութիւնը՝ Քաղաքական Ժողովոյ հաւանութիւնն առնելէ ետք՝ իր ծախքով չինէ. Ընդ—ասոնք ալ կ'ըսէին թէ, որչափ որ Քաղաք. Ժողովը նորոգման ծախք 200 ոսկի կ'ենթադրէ, բայց չենք է, կ'ըլլայ որ 250–300 կամ ալ աւելի երթայ, խնդիր չէ։ Գալով վարձքին, Խնամակալութիւնն 130 ոսկի տալու տրամադիր էր. Ընդ—ասոնք առաջարկին վրայ, որպէս զի զոհողութիւն մ'ըլլայ վարժարանին, 30 ոսկին զեղչելով, դարձեալ 100 ոսկի վարձք որոշեցին։ Բայց Տ. Զաւէն Վրդ. առաջարկեց 30 ոսկին 100 ոսկիէն զեղչել կամ ամենեւին չառնել, որպէս զի մեր մինչև ցարդ ըրած զոհողութեանց իրական մէկ ապացոյցը տուած ըլլանք, մանաւանդ որ կ'պահանջուի ալ նոր զոհողութիւն մ'ընել։ Ատենապետն ըսաւ թէ 100 ոսկի առնենք։ Ցովհաննէս էֆ. Աստուրեան համոզիչ փաստերովը Ազգին և 2,000է աւելի երկսեռ աշակերտաց իրաւունքը պաշտպանելէ ետք առաջարկեց կա՛մ 130 ոսկի վարձք որոշել կամ բնաւ չառնել և պահանջել որ այս առաջարկ գաղտնի քուէարկուի, իսկ համակիրները ըսին, մեք 100 ոսկի վարձք կ'առաջարկենք, և քուէ չգիտենք, մեզի համակարծիք ըլլողը թող ձեռք բարձրացնէ։ Ձեռքերնին բարձրացնելէ վերջ Տեսչին անհրաժեշտ հրամայական չեշտով մը գիւղացի ժողովականներու ըսաւ. [illegible], որք առ անի համակերպեցան։ Ամենքն ալ ոտքի ելած էին, քանիցս զանգակ հնչելով ի կարգ հրաւիրուեցան, ոմանք կ'պոռային թէ գաղտնի քուէարկութիւն կ'պահանջենք, իսկ ոչ վերջացաւ լմնցաւ, այլ եւ վիճաբանելու չէ։ Շփոթութեան մէջ իբր թէ 100 ոսկի վարձք որոշուեցաւ, և օրակարգի վրայ գրանուած միւս խնդիրներ առաջիկայ նիստի մը թողուեցան։

«—Այս տեղ տիրող կարծիքն ա՛յն է որ Խնամակալութեան Խարբերդ ճարտարապետ ղրկելը, տեղափոխութեան համար այնքան խօսքհրատարակել տալը, Պոլսոյ թերթերուն ալ այս խնդրոյն վրայ տաք տաք վիճաբանութիւնները՝ պարզապէս Կարնոյ Գաւառային Ժողովին մտքին վրայ ազդելու համար էին, որպէս զի յօժարի պայմանաժամը տասն տարիի բարձրացնելու, այսինքն՝ Սանասարեան Վարժարանն ա՛լ աւելի տեղաւորելու իր գտնուած տեղը, նաև Կարնոյ Գաւառային Վարչութեան կռանակը բեռնաւորելու երկրաշարժէն վնասուած վարժարանին նորոգումը, և տարեկան վարձքն ալ փոխանակ աւելցնելու, ա՛լ աւելի պակսեցնելու։ Դարձուածը շատ ճարտար էր, կ'ըսեն բոլոր Կարնեցիք, և կ'սքանչանան բոլոր այս վիճաբանութիւնն յարուցանողներուն գործի մարդու հանգամանքին վրայ։ Եթէ, կ'ըսեն, այսքան խելք նոյն իսկ դպրոցին մէջ վատնուէր, Հաստատութիւնն ինքը շատ աւելի արդիւնաւոր կ'ըլլար»։

(*).— Ըստ տեղական օրինաց, վարձք մը երեք տարիէն աւելի վարձու չի տրուիր, ո՛ւր էր թէ կանոնիկ ըլլար, այդ ալ բան մ'էր։

Ս. Պատրիարքն երէկ, ընկերակցութեամբ Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեանի, Կայս. Պալատ գնաց, և առաջին սենեկապետ Հաճի Ալի պէյի և Ա. քարտուղար Թահսին պէյի այցելեց յաջորդաբար։

—Ս. Պատրիարք Հայրն այսօր Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ ընթացիկ գործերով զբաղեցաւ։

—Վանայ Տեղապահ Տ. Սահակ Եպսկ. Պայազիտի ճամբով Վան դարձեր է, ուր պաշտօն ընդունելութիւնք եղեր են նորապսակ եպիսկոպոսին։

—Վանայ Երամեան վարժարանին համար 120 ոսկւոյ հանգանակութեան մը ձեռնարկուած ըլլալով Պոլսոյ մէջ, մինչև հիմա երեք քառորդն ստորագրուեր է, 20 ոսկի արդէն Երամեան էֆ.ին ղրկուեր է, և մնացեալն ալ, Ս. Պատրիարք Հօր հսկողութեան ներքև մաս առ մաս պիտի վճարուի՝ Վանայ այս կարեւոր հաստատութեան պարտքերը գոցելու։ Կ'յուսանք որ պակաս մնացած մասն ալ շուտով կ'հանգանակուի։

—Ղալաթիա իր մխթարի գործն աւելի դիւրաւ կարգադրեց քան Բերա։ Բերայի մէջ, ինչպէս յայտնի է, ժողովրդեան կարեւոր մաս մը, Թաղ. Խորհուրդին հետ մէկտեղ, չընդունիր որ եկեղեցիին հրաժարեցուցած մէկ պաշտօնեան Մուխթարութիւն վարէ։ Ղալաթիոյ մէջ սոյն անուանումն աւելի համերաշխաբար տեղի ունեցած է, Խնամակալութեան անդամներէն միոյն համար Մազպաթա ղրկուելով Քաղաքապետութեան որ վաւերացուցած է։ Ցովհաննէս էֆ. Մուրատեան, Ղալաթիոյ Մխթարը, յառաջագոյն պետական վարժարաններու մէջ չափագիտութեան ուսուցիչ եղած է և այժմ թէ՛ Ղալաթիոյ Խնամակալութեան անդամ է թէ չափագիտութեան բարձրագոյն ճիւղերու ուսուցիչ է Կեդր. վարժարանի մէջ, անբասիր անցեալ մ'ունի և շատ պատուաւորապէս ճանչուած է։

—Մանկունի Տ. Վահրամ Սրբազանի Հիւանդանոցի վագֆ ըրած Գատըգիւղի իր տան վերաբերեալ վագֆի գործողութիւնները Շէյխ—իւլ—Իսլամի Դիւան աւարտած ըլլալով, վագֆիյէն յանձնուեր է Պատրիարքարանի։

—Սամաթիա Աւագերէց Տ. Ցակոբ Աչոտ եպսկ. Խաչիկ Գըլըճեան և Ցարութիւն Կարմիրեան անուն անձերը քահանայ ձեռնադրեր է, առաջինը Տ. Արիստակէս և երկրորդը Տ. Վռդանէս անուանելով։

—Անցեալ ուրբաթ սկսեր է Բարիզի Ռիւ Ժան Կուժօն փողոցին մէջ նոր չինուելիք Հայ եկեղեցիին հիմերը փորելու գործողութիւնը։ Բրիչի առաջին հարուածը տուեր է Գէորգ եպիսկոպոս, յետոյ Վռամշապուհ քահանայ։ Հիմնարկէքի պաշտօնական արարողութիւնն ամիս մը ետքը պիտի ըլլայ։

Ցաւօք կ'ծանուցանենք թէ ՊԱՏՈՒԵԼԻ Ա. ՊԵՏԻԿԵԱՆ այս առաւօտ ժամ 3ին իր հոգին աւանդեց իր Կէտիք—Փաշայի տան մէջ, չուրջն ունենալով իր ընտանիքն և համակիրներ։ Ազիքի հիւծախտը, որմէ կ'տառապէր, վերջապէս զգետնեց զինք։ 43 տարեկան էր, բնիկ Խարբերդցի։ 1887ին ընթացաւարտ եղած էր Պարտիզակի Ամերիկեան վարժարանէն։ Ցետոյ պահ մը Անգլիա մնալով յառաջ տարաւ աստուածաբանական ուսմունքը, որուն մասնաւոր յարմարութիւն ցուցած էր։ Իբր 10 տարի առաջ Պատուելի ձեռնադրուեցաւ Պայպլ Հաուզի մէջ։ Նիկոմիդիոյ գիւղերուն մէջ, մանաւանդ ի Բարդի, ուսուցիչ և հոգեւոր հովիւ եղաւ, յետոյ կոչուեցաւ Լանկայի բողոքական եկեղեցիին հովուութեան։ Բողոքական հասարակութեան Վարչական Ժողովին անդամակցեցաւ, Սինոդին միայն քարտուղար եղաւ։ Պերճախօս քարոզիչ էր, և շատ լաւ գրող մը։ Հեղինակն է Պատրիկեան Աշխարհաբարի Քերականութեան։ Իր գրական ամէնէն նշանաւոր գործն են Բիւզանդիոնի մէջ գրած կրօնական ու բարոյական յօդուածները ԳԻՍԱԿ ստորագրութեամբ։ Այսքան կարող գրչի մը, համով հոտով այնքան գեղեցիկ գրուածքներու հեղինակին կորուստը նաև մեզ համար կորուստ մ'է, Գրականութեան համար կորուստ մ'է։

Իր հիւանդութեան զինք խնամեցին Տօքթոր Մաթէօսեան, Գավաֆեան, Վարդանեան, Մինասեան, և վերջերս նաև Վսեմ. Տքթ. Խորասանճեան և անգլիացի Տքթ. Քէրինկդըն։

Մինչեւ վերջը խելքը գլուխն էր։ Երէկ իրիկուն երբ զգաց թէ վերջն եկած էր, մի առ մի կանչեց իր հոգեւոր խնամքին յանձնուած հօտին անդամները, յականէ յանուանէ խրատներ խօսեցաւ անոնց, և հուսկ յետին հրամեշտը տուաւ։ Այս գիշեր ժամ 8ին սկսաւ հոգեվարքը, բայց կրցաւ խօսիլ, թէեւ տկար ձայնիւ։ Կմախք դարձած էր, բայց, նիւթէն թօթափած, աւելի յստակ էր միտքը։ Իր վերջին խօսքերը սիրոյ քարոզ մ'էին կարծես։ Հազիւ լսելի կերպիւ մրմնջեց. «[illegible]»

Վերջին շունչն աւանդելու պահուն, Տքթ. Պարոմէ կ'աղօթէր։ Պատուելի Պետիկեան, Պատուելիներուն պատուականագոյնը, կրցաւ վերջին Ամէն մ'ալ ըսել, և Գէսով ո՛չ եւս էր։

Ցուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը պիտի կատարուի առաջիկայ կիրակի։

*** Կ'լսենք թէ հանգուցեալին տղեկը այս յամառ հիւանդութիւնն ունեցած է 18 տարեկանէն, թէ վերջին անգամ Անգլիա գտնուած պահուն, կեանքը վտանգուած է, բայց կրցած է ինքզինք փրկել, և Պոլիս դառնալէն ետքն ալ երկիցս նոյն հիւանդութեամբ պառկած է։ Իրեն պէս արդիւնաւոր մտքի և կարող գրչի մը համար, կեանքը դեռ նոր սկսած կարելի էր համարել 43 տարեկանին մէջ։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԼՈՆՏՈՆ, Ցուլիս 10.—Այս առաւօտ տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Թագաւորին առողջութիւնը կ'շարունակէ առաջ երթալ անընդհատ։ Ն. Վեհափառութիւն հանգիստ կ'քնանայ։ Ուժը կ'աւելնայ։ Վէրքին ապիացումն ալ կամաց կամաց առաջ կ'երթայ։

ԼՈՆՏՈՆ, Ցուլիս 9.—Մր. Չէմպըրլէնի առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։ Նախարարն հիւանդանոցէն դարձաւ իր տունը։

ԼՈՆՏՈՆ, Ցուլիս 9.—Լոնտոնի մօտ, Ուէսդբըրոյնի կայարանին մէջ վայրաշարժ մը և ուղեւորներու կառախումբ մը իրարու զարնուեցան։ 13 հոգի վիրաւորուեցան, որոցմէ մէկ քանին ծանր կերպով։

ՎԻԷՆՆԱ, Ցուլիս 9.—Խոփի հաս ժամանեց։

ԲԱՐԻԶ, Ցուլիս 9.—Երեսփ. Ժողովը չվաւերացուց կոմս Ժան տը Քասդէլլանի ընտրութիւնը։ Մերակոյտն ընդունեց ուղղակի տրոց ծրագիրը, ինչպէս նաև $3^{1}/_{2}$ % Ռանթին փոխման ծրագիրը։

ՍԲԱ, Ցուլիս 9.—Պելժիոյ Թագուհին պաղ առած ըլլալով, իր վիճակ մեծ մտահոգութիւն պատճառեց։ Այսօր սակայն ամէն վտանգ անհետ եղած է։ Թագուհին պիտի կրնայ անկողնէն ելնել կէս օրէ վերջ։

ՊՈԼՈՆԵԱ, (Իտալիա) Ցուլիս 9.—Հրդեհ ծագեցաւ նպարավաճառանոցի մը մէջ, Ուծօլի փողոց, քաղաքին կեդրոնը, քարիւղի պայթման հետեւանօք։ Կրակն անցաւ մօտակայ տուներուն ալ։ Վերջապէս առաջքն առնուեցաւ։ Քառասունի չափ վիրաւորներ են։

ՍՕՖԻԱ, Ցուլիս 9.—Սոպրանիէին մէջ ի նպաստ փոխառութեան ծրագրին քուէ տուին 111 հոգի ընդդէմ 56ի։ Նախարարք, նախարարական կուսակցութիւնը, Սդամպուլովեանք (բաց ի մէկ ձայնէ), Քարավէլովեանք ի նպաստ ծրագրին. իսկ հակառակ քուէ տուին ազգայնական կամ Սդոյլովեան կուսակցութիւնը, Քարավէլովեան կուսակցութենէն պառակտեալք (Տէմոքրատք), ընկերվարականք և երկրագործ կուսակցութիւնը։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ

ԲԱՐԻԶ, Ցլս. 9.—Մ. Քոնսդան Ցլս. 25ին Կ. Պոլիս պիտի դառնայ։

—Հանրապետութեան Նախագահն ընդունեց Սիամի գահաժառանգ իշխանը։

—Մերակոյտն անփոփոխ քուէարկեց $3^{1}/_{2}$ % տոկոսաւոր Ֆրանսական Ռանդը $3^{0}/_{0}$ի վերածելու ծրագիրը, որուն պայմաններն երէկ հրատարակեցինք։

ԼՈՆՏՈՆ.—Զօրավար Միթչըլէն այսօր Լոնտոն հասաւ։

ՔԱՐԼՍՊԱՏ.—Պարսից Շահը Օսթանտ (Պելժիա) մեկնեցաւ, ուր քանի մ'օր պիտի մնայ, Քոնդրէքսէվիլ երթալէ առաջ։

ՄԱՏՐԻՏ.—Զօրեղ փոթորիկ մը աւերեց Պատայոզի նահանգը, և բոլոր հունձքերը փճացուց։

ՊԵԼԿՐԱՏ.—Սերպիոյ Թագաւորն ու Թագուհին Սեպտեմբերի վերջն այցելութիւն պիտի տան Զարին, Լիվատիայի մէջ։ Վերադարձին, Կ. Պոլիս պիտի հանդիպին։

ՀՌՈՄ.—Կ'հաւաստուի թէ Զարը Հռոմի մէջ ներկայ պիտի գտնուի արքայազուն մանկան մկրտութեան, որուն ծնունդը կ'սպասուի յառաջիկայ Դեկտեմբերին։

ԵԱԼՏԱ.—Դոլսդոյ բոլորովին ապաքինեցաւ։ Այս առաւօտ Սեվաստոպոլ մեկնեցաւ։

ԲՐԵՆՏՈՐՊԱՅԻ մէջ ի պատիւ Թագադրութեան հանդէսներն երեք օր տեւեցին։ Քաղաքը չքեղապէս լուսազարդուած էր։ Վերջին գիշերը չքեղ պարահանդէս մը տրուեցաւ Թագաւորին բուժման առթիւ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒ ՄԸ ԱՆՀԵՏ ԵՂԱԾ.—Ամերիկայի մէջ մտահոգութիւն կ'տիրէ Մօհիքէն դպրոց—մարտանաւին ի՛նչ ըլլալուն վրայ, որ 37 օր առաջ Եօքոհամայէ մեկնած էր Հօնոլուլու երթալու համար։ Կ'վախցուի թէ կորսուած ըլլայ ճամբուն, ինչպէս կորսուեցաւ անցեալներն անգլիական Քոնդոր մնդանօթարանը։ Մօհիքէն փայտեայ հին նաւ է, 1900 թոնօ տարողութեամբ։

ԻՄՊԵՐԻԵԱՆՔ.—Պրիւսէլէ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Տիկին Իւմպէր և եղբայրը Ռոմէն տ'Օրինեաք Լուվէնի և Պրիւսէլի մէջտեղը գիւղակ մը կ'բնակին եղեր։ Անցեալ օր Լուվէնի նամակատան առջեւ կեցաւ կառք մը, ուրկէ վար իջան կին մը և վայելչագեղ երիտասարդ մը։ Այս վերջինը Բօստ Րէսթանդի գրասենեակը ներկայանալով, նամակ հարցուց E. D. սկզբնատառով։ Պաշտօնեան քանի մը ծրարներ տուաւ. մարդն աչքէ անցուց զանոնք և վայրկեան մը վարանելէ ետքը, դէպ ի կէչէն աւելի առաջանալով, խիստ ցած ձայնով հարցուց.—«D, O, R սկզբնատառերով նամակներ ալ կա՞ն», բայց այնքան ցած ձայնով ըսաւ որ պաշտօնեան չլսեց, և հարցուց.—«Ի՞նչ ըսիք։» Երիտասարդը ջղային շարժում մը վերջ, սա՛ պարզ բառը բերնէն փախցուց.—«Տօռինեաք»։ Լուվէնի բնակիչներէն մին, որ հոն կ'գտնուէր, լսածէն ու մարդուն ընթացքէն հետաքրքրուելով, սկսաւ դիտել անոր դիմագիծերը, և հետեւցուց թէ Տիկին Իւմպէր և Ռոմէն Տօռինեաքի կ'նմանի։ Իսկոյն իմաց-կ'տրուի ընդհանուր դատախազին, բայց կառքն արդէն մեկնած էր կայարան, և մէջը գտնուողներն ալ կառախումբ նստած էին, որ ճամբայ կ'ելնէր, տանելով երկու փախստականները։ Կայարանին քոմիսէրն իմանալով հեռագիր զարկաւ Պրիւսէլ, անկէց ալ Բարիզ։ Բայց հետքը կորսուած է դարձեալ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Կարեւոր բարձրացում Օսմ. [illegible] Արեւմտեան հրապարակաց վրայ Օսմ. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ռ.	29 12
Ամէնէն բարձր գին	»	29 12
Ամէնէն վար գին	»	29 03
Րումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	113 62½
Ամէնէն բարձր գին	»	113 62½
Ամէնէն վար գին	»	112 87½
Թռամվայ	»	134 —
Ամէնէն բարձր գին	»	134 —

ԲԱՑՈՒՄ Ցնս. 27/10 Ցլս.

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ռ.	29 16
» » » » ժամ 5ին		29 16½
Րումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	114 50
» » ժամ 5ին		114 50
Թռամվայ	ֆր.	132 —
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	535 —
» պարտաթ.	ֆր.	492 —
Տէրքոսի ջուրի Ընկ.	»	261 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	495 —
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնս.	»	265 —
Անատօլուի երկթ. պրտթ.	»	525 —
» բժնթ. Գ.Կ.Ա.Ռ.		10 25
Ռէժիի բաժնեթուղթ	Լ. Օ.	— —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	»	3 55

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քօնսօլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ռ.	1 25
» ութ օրուան	»	2 60
Րումէլիի Երկթղ. »	ֆր.	2 —

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87 26
Անգլիական ոսկի	»	110 07
Բօլ էմբէրիալ	»	90 —
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 02
Քրիմից	»	51 06
Մէթալիք	»	102 20
Ռուպլ Թղթադրամ	»	8 59

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Ցուլիս 9

Օսմ. Քոնս. Սէրի Բ.	Ա. Ռ.	52 25
» » » Գ.	»	28 63
» » » Դ.) բաց.	»	26 63
) գոց.	»	26 63
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12 25
Եգիպտական միացեալ	»	109 50
Անգլ. Քօնսօլիտէ	»	96 37
Այտընի Երկաթուղի	»	14 50
Փոխառութիւն Գասապա	»	83 —
» Հելլենական 1881	»	39 —
» » 1884	»	42 50
Մօնօբոլ »	»	39 Դ.Կ.
Թուրք. փոխառթ. 1888	»	93 —
» » նոր 1892	»	94 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 350
Թռամվայ	»	5 37
Դրամազեղչ		3 —

ԲԱՐԻԶ, Ցուլիս 9

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.) բաց.	Ա.Ռ.	27 20
) գոց.	»	27 20
» » » Գ.	»	29 17
Րումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	116 25
Օսմ. Կայս. Պանքա Դ.Կ.	»	558 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	101 50
Քրէտի Լիոնէ	»	1054 —
Պանք տը Բարի	»	1031 —
Սպանիական արտաքին	»	80 60
Իտալական Ռանթ Դ.Կ.	»	102 —
Թռամվայ	»	136 50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 160
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, Ցուլիս 9

Անատօլուի Երկաթուղի	»	103 —
Րումէլիի Երկաթուղի	»	111 50
Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ.		26 20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 335
Դրամազեղչ		3 —

ՎԻԷՆՆԱ, Ցուլիս 9

Փոխան. Բարիզի վրայ քարօն		95 40
» Լոնտոնի վրայ	»	240 —
Րումէլիի Երկաթուղի	»	107 —
Օսմ. Ռէժի	»	293 —
Դրամազեղչ		3 ½

ՀԱՑՈՒՀԵԱՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՏԱՐԱԶԱՐ

Վարժարանի նոր տարեշրջանը պիտի սկսի Սեպտ. 10ին (Ն. Տ.) Դշ.: Գիշերօթիկներու տարեթոշակն է 12 Օսմ. ոսկի, որուն կէսը պէտք է վճարել Սեպտ-ի սկիզբը, և միւս կէսը Յունուարի մէջ: Դաշնակի դաս առնողները 3՝ իսկ երգեհոնի դաս առնողները 1½ ոսկի աւելի կ'վճարեն:

Վարժարանին յայտագիրը փափաքողներուն ձրի կ'ղրկուի: Բանակցութեանց համար գրել առ Տքթ. Մ. Գավալճեան, Ատենապետ Խնամակալութեան, Ատարազար: 10—2

ՅԱԿՈԲ ՏԻԼԻՄԷԹԻՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Պոլիս, Մահմուտ-Փաշայի փողոց, Թ. 271

Վաճառատանս մէջ կ'ծախուին հարսնիքի համար ամէն տեսակ չաքարեղէններ և ըմպելիներ, ինչպէս նաև երեկոյթներու և անուան տօնախմբութեան օրերու համար տեսակ տեսակ չաքարներ և ըմպելիներ:

Անուշեղէններու յատուկ գործարան մ'ալ ունենալով վաճառատունս, յանձնարարուած անուշներն և զանազան չաքարեղէնները մեծ ուշադրութեամբ կ'պատրաստուին: Վաճառատանս մէջ կ'գտնուի նաեւ ֆոնտան և ուրիշ տեսակ չաքարներու ճոխ մթերքները:

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւններ մեծ փութով կ'կատարուին: Գիները շատ աժան են:

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.— Օսմ. Հանրային Պարտուց Վարչութիւնը նուազուրդի կ'դնէ Բալիքբաղիրի մէջ (Պէյլիք Չէքմէճէ) ալի մեծերանոցի մը և գրասենեակներու շինութեան աշխատութիւնը: Առժամեայ նուազուրդը բացուած է այս օրէն սկսեալ և պիտի փակուի Յուլիս 2/15ին, կէս օրէ ետք ժամ 3ին: Վերջնական նուազուրդը, առ նուազն 3% զեղչով, տեղի պիտի ունենայ առժամեայ նուազուրդին փակումէն մինչև 3 օր: Երրորդ օրը, առաջարկութիւնք պիտի ընդունուին կէս օրէ ետք մինչև ժամ 3: Նուազուրդի մասնակցիլ փափաքողները պարտաւոր են, իբր երաշխաւորութիւն, 55 Օսմ. ոսկի աւանդ ձգել Վարչութեան կեդր. սնտուկին մէջ, և իրենց առաջարկները կնքեալ նամակով ուղղել Ընդհ. Տնօրէնութեան: Ցատակագծերն և յանձնառութեան տետրակներն այս օրէն սկսեալ տրամադրութեանը տակ են փափաքողներուն որք կրնան դիմել Արհեստագիտական Գրասենեակին, կէս օրէն սկսեալ մինչև ժամ 3: ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Ցնս. 18/1 Յլս. 1902.

ԲԻՒԶԱՆԴԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՍԵՂԲՈՍ ԽԱՆ ԹԻՒ 5—7

Հայերէն, Գաղղ. և Տաճկ. դպրոցական դասագրոց ու պիտոյից համար մեծաքանակ մթերք, նուէրի գիրքեր, Վիքթոր-Հիւկոյի աշխարհացոյց մեծադիր քարտէսներու, բուսաբանական և կենդանաբանական պատկերաց ընտիր հաւաքածոյ մը՝ նմոյշներով՝ միշտ պատրաստ կայ:

Նոր հրատարակութիւն

Սահակեանց — Սրբազան պատմութիւն Նոր Ուխտի, ... 4 ղրշ.— Թօփճեան — Նոր ընթացք ֆրանսերէն լեզուի, 4 ղրշ.— Զօլա — Նամակագրութիւն Գաղղ. Տաճկ. 12½ ղրշ.:

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶԻ ամէն կարգի նիւթերու և ՖՐԷՕՊԷԼԵԱՆ նուէրներու միակ կեդրոնատեղի: 82

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼ. 250 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃԱՐԵԱԼ

Հաշուեկշիռ ի 31 Մայիս, 1902

ԳՈՅՔ

	Ֆր.
Պատրաստ դրամ սնտուկին և պանքաներուն մէջ	140,721,319.05
Առեւտր. Թուղթեր	864,549,369.21
Ուրբոռ	247,208,408.94
Ընթացիկ հաշիւք	314,840,124.01
Երաշխաւորութեամբ փոխատուութիւնք	147,654,490.65
Բաժնեթուղթ, մուրհակ, պարտաթուղթ և պետական արժեթուղթ	9,971,141.46
Անշարժ կալուած	30,000,000 »
Զանազան հաշիւներ	17,875,005.86
	1,772,819,859.18

ՊԱՐՏՔ

Աւանդ դրամ և ի տես մուրհակ	556,000,090.88
Ընթացիկ հաշիւք	662,437,256.24
Ընդունուած փոխանակագիրք	98,454,198.77
Պայմանաժամով մուրհակ	39,276,873.28
Զանազան հաշիւներ	66,651,440.01
Պահեստք	100,000,000 »
Դրամագլուխ	250,000,000 »
	1,772,819,859.18

Հաշուետումարներուն յար և նման է.

Նախգհ. Վարչ. Խորհրդոյ Ընդհ. Տնօրէն

ՀԱՆՐԻ ԺԵՐՄԷՆ Ա. ՄԱԶԸՌՍ

ԳԱՒԱՌԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ մեր բաժանորդներուն կ'յիշեցնենք թէ ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երկու ղրշ.ի նամակէ դրոշմ անհրաժեշտ է: Առանց որու, հին հասցէն ԱՆՓՈՓՈԽ Կ'ՄՆԱՅ:

ՌՕՍԻԱ

COMPAGNIE ROSSIA A St. PÉTERSBOURG

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Պետերսպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37

Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱԾՔ.

Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ	10,666,667 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	104,000,000 »
1899ի հասոյթք	43,000,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	188,000,000 »

Ընկերութեանս քննիչ Արեւելից Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ

Ղալաթիա, Թօփճիլեր Լրոյ (Հին Մետաքսա տեղը)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՕՏՕՐ ՐԷՊՊԷՆ

LANCASHIRE

THE LANCASHIRE INSURANCE COMPANY

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ

ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Ռոյալ Անգլ. Ընկերութեան հետ ձուլուած.

Դրամագլուխ և պահեստ ամբողջ վճարուած 12,000,000 Անգլ. ոսկի.

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՔ՝

Լիվրբուլ, 1 North John St.

Լոնտոն, 28 Lombard St.E.C.

ԼԱՆՔԱՇԸՅՐ

Ընկերութեանս սկզբունքն է վնասուց անմիջական և արագ վճարում որով ամբողջ վաճառականաց վստահութիւնը գրաւած է:

Ընդհանուր Գործակալք Թուրքիոյ ՊՕՆՏ ՍԷԼԼԸՐ ԵՒ ԸՆԿ. Քիւչիւք Թիւնէլ Խան, ... իա.

ԱՆՏ. ԹԷԼԵԱՆ Փոխ-Գործակալ ի Պոլիս Մաթեօ Խան, Թիւ 24.

Փոխ-Գործակալ յԱդրիանապոլիս, ՍԱՀԱԿ ՊԱՐՈՆԵԱՆ Իքիպօջաքլըլեան

ԹԷՄԶ ԷՆՏ ՄԷՐՋԻ

Աշխարհի ամենամեծ ծովային ապահովագրական ընկերութիւն

Դրամագլուխ	2,000,000	Անգլ. Ոսկի
Պահեստի գումար	1,055,000	» »
Տարեկան հասոյթ	500,000	» »

Կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ ապրանք և դրամ ծովային արկածոց դէմ.— Գիները խիստ չափաւոր:

AGENTS: —Bond Sellar & Co

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հաստատուած ի 1845 ին

1902 Յունուար 1ին երաշխաւորեալ գոյքն՝ Ֆր. 1,506,000,000.

1901ին ապահովագրեալներուն եղած փոխատուութիւնք՝ Ֆր. 34,000,000.

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 600,000 էն աւելի ապահովագրեալ ունի, որք կ'կազմեն Ընկերութիւնը, և որոց կ'պատկանի բոլոր շահերն: 1901ին ապահովագրելոց վճարուած շահաբաժիններու գումարը՝ Ֆր. 17,500,000:

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ տիեզերական բոլիսը մինչեւ հիմա ուրիշ որ և է ընկերութենէ մը յանձնուած բոլիսներէն աւելի անկաշկանդ և չահաւոր պայմանագրութիւնն է, յանձնուած օրէն սկսեալ անվիճելի է, ըլլայ զբաղման, ճամբորդութեան, մահուան տեսակներուն և պատճառին, անձնասպանութեան և մինչեւ իսկ պատերազմի ատեն: Տիեզերական բոլիսը կ'երաշխաւորէ փոխատուութիւններ երեք տարի ապահովագին վճարելէ յետոյ առանց յետագայ ապահովագինն հաշուի առնելու, այս փոխատուութեանց գումարներն զատ զատ նշանակուած են բոլիսին մէջ. 30 օր պայմանաժամ իւրաքանչիւր վճարման համար առանց տոկոսի, վճարումները դադրեցնելէն մինչեւ 5 տարի վերստին շարունակելու առանձնաշնորհումն յետամնաց ապահովագինները 5 առ 100 տոկոսով հանդերձ վճարելով, մէկ տարեվճար ընելէ յետոյ իրաւանց կորուստ չկայ: Ապահովագրութեան երկարաձգումը բոլիսին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, այնպէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հատուցուի ամբողջութեամբ, առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած ապահովագինները:

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ 4 առ 100 տոկոսաբեր պայման ալ ունի, որ աշխարհի մէջ ցարդ գտնուած պայմաններէն ամէնէն աւելի նպաստաւորն է, աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Ենթ-Պատուիրակ Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ

Պոլիս, Հուիթօլ խան

Վոյվոտա փողոց, Վիթալիս խան

Ղալաթիա

ՏՔԴ. Պ. ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Ի Վիեննա հաստատեալ

Հիւանդներուն խորհուրդներ կուտայ, և կ'առաջնորդէ Եւրոպայի ամէնէն նշանաւոր Մասնագէտներուն քով, զորոնք անձամբ կ'ճանչէ: Կ'խօսի, իր մայրենի լեզուէն զատ, Թուրքերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն և անգլիերէն:

Հասցէ Dr. P. AFRIKIAN, Wien, 8 Dorotheergasse, III stock. 50—10

ՆԷՐՄԻՆ

(ՆՈՐ ԴԻՒՏ)

Ջմեռուան ցուրտերու միջոցին չկայ մէկն որ չնեղուի երեսի, ձեռքի, շրթունքի ճաքճռտուքներէ, զորս դարմանելու համար, զանազան դեղեր կը գործածուին, ինչպէս կլիսերին, վազելին, լանոլին են: Սակայն այս դեղերն իւղոտ և փակչուն նիւթերէ բաղկանալով, անհամգստութիւն կ'պատճառեն գործածողին: Նէրմին անուամբ ծանօթ ջուրը, որ օգտակար ազդեցութենէ յառաջ եկած մորթային հիւանդութիւններով վարակեալները կ'ազատէ վերոյիշեալ կպչուն դեղերէն, մասնաւորապէս յանձնարարելի նոր բաղադրութիւն մ'է: Նէրմին՝ ոչ միայն մորթը կ'պահպանէ տաքէն և ցուրտէն յառաջ եկած ամէն տեսակ հիւանդութիւններէ, այլ և վնասակար օծանելիքներէ և փոշիներէ աւրուած դէմքին թարմութիւնը կ'վերահաստատէ, կամրութիւնները ջնջելով, խորշոմները դէմքին քիծերն անհետացնելով, ածելը յառաջ եկած էյրուքն և ուռեցքները դադրեցնելով: Նէրմին կ'ծառայէ նաեւ փոքրիկ տղոց մաքրութեան, զի ոչ միայն օգտակար հականեխական մ'է, այլ և բնաւ վնասակար նիւթ չի պարունակեր, ինչ որ հաստատուած է Կայս. Բժշկական Վարժարանի տարրալուծարանին քննութեամբ: Նէրմին, վազելին կոչուած արդուզարդի ջուրերուն պէս, ոչ միայն փոշոտ հեղուկ մը չէ, և կլիսերին, վազելին և լանոլինի պէս իւղոտ, կպչուն նիւթ մը չէ, այլ շատ վճիտ և փայլուն ջուր մ'է, և օրուան ամէն ժամուն կրնայ գործածուիլ: Բնաւ բիծ չի թողուր ո՛չ դէմքի և ո՛չ ալ հագուստի վրայ: Առայժմ կ'ծախուի միայն Սուլթան Համամ, Անմէտ Ֆարուգ վաճառատան մէջ և ի Բերա, Պօն-Մարշէ 26—26

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլ, Միջերկրական, Սեւ ծովու և Պոլսոյ միջեւ ճամբորդող շոգենաւեր

ՃԱՄԲՈՐԴ ՓՈԽԱԴՐՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Անուն	Թոն	Անուն	Թոն
(Շինուելիք)	4000	Թէյպըր	3000
Բամիսիս	3500	Կասթօնի	1500
Մենիս	3500	Կիէն	1500

Այս շոգենաւեր շատ հանգստաւէտ են, նաւուն մէջտեղ ընդարձակ խցիկներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին և Տեսչուհի ունին կին ճամբորդներու համար:

ԱՊՐԱՆՔ ՓՈԽԱԴՐՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Անուն	Թոն	Անուն	Թոն
Մէաիս	5000	Էմէյսիս	3200
Ֆայիլի	4500	Ֆէրոս	3000
Նայզօքրիս	4200	Թիպս	2500

Այս շոգենաւեր սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն Բ. կարգի համար, բայց Տեսչուհի չունին:

Լիվրբուլէն Պոլիս կամ Աղեքսանդրիա Ա. կարգին գինն է 15 ոսկեւլին, և Բ. կարգինը՝ 11 ոսկեւլին: Ապրանքներ կ'ընդունուին ուղղակի տարուելու համար Ամերիկայի և Եւրոպայի նաւահանգիստներն և Աւստրալիա:

Դիմել առ Ժ. Վ. Ուիթօլ և Ընկ.

Գործակալք

Ուիթօլ խան, Պահճէ գափու, Պոլիս

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ ԸՆԿ.

31 Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ.

ՊԱԼՔԱՆ

ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՍՈՖԻԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ, ՊԱՀԵՍՏ ԵՒ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ ՖՐԱՆՔ 7,500,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

1899ի ապահովագրութեանց գումարն է 19,534,276 Ֆր: Ամբողջ կեանքի վրայ և խառն ապահովագրութիւն, կրկին դրամագլխով, տղոց օժտի դրամագլուխ ալ և այլ կարգադրութիւններով, չափաւոր սակերով ու նպաստաւոր պայմաններով: Մէկ տարուան ապահովագրութենէ յետոյ ապահովագրեալն անվիճելի կ'դառնայ: Ընկերութիւնն ո՛ և է առարկութիւն չըներ ապահովագրեալին անձնասպանութեան, մենամարտի, ամէն կարգ ճամբորդելու, պարագային, եթէ առանց իմաց տալու ալ կատարուի: Նմանապէս ո՛ և է ոսկի յաւելուած չի պահանջեր:

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ներկայ ապահովագրութեանց գումարն է 460,267,203 Ֆր.:

Դանձուած ապահովագին 1,433,965 ֆրանք:

Ապահովագրութիւն փայտաշէն ու քարուկիր շէնքերու, կարասիներու և ապրանքներու՝ նպաստաւոր պայմաններով:

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն վաճառքներու, շոգենաւերու մարմնին, աշխարհիս ո՛ր կողմն ալ ուղեւորին:

1896ի շահաբաժինն է 18½%, 1897ինը՝ 18%, 1899ինը՝ 18% և 1899ը՝ 16%:

Ընկերութեան դրամատուններն են ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ Կ. Պոլիս, ԱՆԿԼՕ-ԱՒՍՏՐԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ Լոնտոն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ Սոֆիա:

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ:

Ղալաթիա, Մէրճիմէն փողոց, Ճէվահիր խան, Թիւ 4:

Գաւառաց համար պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կ'փնտռուին:

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ ԿԵՐՈՆՆԵՐ

ՏԻԿԻՆ Պ. Մ. ՀԻՒՍԷՅԻՆՃԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Հարսանեկան ծաղկոց զարդարանաց

Կ. Պոլիս Չագմաքճըլար եօքուշ Մեծ-Նոր խանի մէջ վարի յարկ Թիւ 47

ՆԱԽԿԻՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՄԵՍՐՈՊ ՀԻՒՍԷՅԻՆՃԵԱՆԻ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՄՈՄԵՐՈՒ փառաւոր զարդարումներովը ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ եղած սոյն վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին ամէն տեսակ մետաքս երիզ, լէմոն ծաղիկ, կոլանդ, քօղք, ձեռնոց, մնտուկ, արծաթապատ ափսէ և մկրտութեան հագուստ:

Անգամ մը կ'արժէ այցելել սոյն վաճառատունը տեսնելու համար ապրանաց տեսակի ճոխութիւնն ու ազնուութիւնը և շատ ՖԱՆԹԷԶԻ ձեւեր մամի կապուածքներու որ ամէնէն դժուարահաճն իսկ կրնայ գոհացնել:

Մասնաւոր յանձնարարութիւնք կ'կատարուին խնամքով և ճշդապահութեամբ:

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՑ

Կ. Պոլիս, № 23, 25, Պապը Ալի Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (34)

ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՕՆԹԷՓԷՆ

ԴՐԱՄԻՆ ՋՈՀԵՐԸ

ԳԻՐՔ Բ.— ԴՐԱՄԻ՞ ԹԷ ՍԻՐՈՅ ՋՈՀԵՐԸ

ԺԴ.

=Ժամ քանի՞ն, հարցուց Մ. տը Դրուա-Մօն:

— Ե՛րբ որ կարենամ դուրս ելնել:

=Իրիկուան ժամ 2էն սկսեալ ձեզ կ'սպասեմ:

—Լաւ թէ՛ն:

Սենեկապանը սալօն կ'մտնէր:—Մ. Կոմսը կ'խնդրէ Մ. տը Դրուա-Մօնէ որ հաճի իր սենեակն հրամմել, ըսաւ ծառան:

Արնօլտ ոտք ելաւ եւ Կոմսուհիին ալ ձեռնը խոնարհելով ըսաւ.—Ներեցէ՛ք, Տիկի՛ն, այսքան շուտ բաժնուելուս համար ձենէ: Ձեզ կրնար սպասցնել իմ անուանի բարեկամս որուն ժամանակը թանկագին է:

Մառի ողջունեց ծայրայեղ քաղաքավարութեամբ, առանց պատասխան տալու, եւ Մ. տը Դրուա-Մօն սենեկապանին ետեւէն գնաց: Կոմսին աշխատութեան սենեակն առաջին յարկն էր, ապարանքին մէկ ընդարձակ թեւին մէջ, Կոմսուհիին յարկաբաժնէն շատ հեռու: Մ. տը Վէրժի յոտնկայս ընդունեց Առնօլտն եւ անոր ձեռքը սեղմելով պոռաց.—Բարի՛ եկաք, սիրելի որդեա՛կ: Պիտի յանդիմանեմ ձեզ:

=Ի՞նչ առթիւ, Միւսիւ՛ Կոմս, հարցուց երիտասարդը ժպտելով:

—Ձեր հազուադէպ այցելութիւններուն համար:

=Եթէ աւելի յաճախ չեմ գար, արդարացուցած ունիմ:

—Ի՞նչ է:

=Ձեր զբաղումներուն կարեւորութիւնը գիտնալով, կ'վախնամ որ անհանգիստ կ'ընեմ ձեզ:

—Ես երբեք անհանգիստ չեմ ըլլար: Իմ սենեակս միշտ բաց է ձեր առջեւ. ձեզ ընդունելու համար հաճութեամբ կ'ընդմիջեմ աշխատութիւններս զորս հասկնալու արժանի էք: Գիտէք որ կը սիրեմ ձեզ, Արնօ՛լտ: Զաւկի տեղ դրած եմ ձեզ:

Մ. տը Դրուա-Մօն չպատասխանեց: Անբացատրելի նեղութիւն մը կը պատճառէր իրեն վստահալից ու տաք համակրութիւնն այն մարդուն զոր կը խաբէր:—Հետերնիս պիտի ճաշէք, չէ՞, հարցուց Կոմսը:

=Դժբախտաբար անկարելի է:

—Ինչո՞ւ:

=Ուրիշ տեղէ հրաւիրուած եմ:

—Իրա՞ւ կ'ըսէք:

=Այո՛, հաւատացէք: Ձեր ուզած նօթերն յանձնելու եկայ: Աւասիկ առէք: Մնաք բարով:

—Կ'մեկնի՞ք: Այսքա՞ն շուտ:

=Այնպէս պէտք է: Ժամադրութիւն մ'ունիմ:

—Գործի՞ ժամադրութիւն:

=Ո՛չ:

—Այն ատեն ,սիրո՞,:

=Թերեւս:

—Իրաւունք ունիք: Ձեր տարիքին պահանջումն է ատ: Ձեզ պնդեր: Բայց խնդրեմ, միջոց գտէք աւելի յաճախ գալու եւ քանի մը ժամ անցընելու մեզ հետ: Կ'կրկնեմ որ զուտ հայրական սէր մը կ'զգամ ձեր մասին: Ձեր սուրբ մօր համար յարգալից պաշտում մ'ունիմ: Ձեր հայրը բարեկամս էր: Սէրը զոր անոնք կ'ներշնչէին ինծի՝ ձեր վրայ փոխադրուած է: Եթէ նուազ հարուստ ըլլայիք, պիտի ուզէի սէրս ապացուցանել՝ հարստութիւնս ձեր տրամադրութեան տակ դնելով: Դժբախտաբար դուք ինծի պէտք չունիք, բայց ես պէտք ունիմ ձեզի: Երբ ձեր ձեռքը սեղմելու հաճոյքը չեմ ունենար երկար ատեն, կարծես բան մը կ'պակսի ինծի: Եթէ գիտնամ որ անտարբեր մը կ'տեսնէք զիս, շատ պիտի ցաւիմ: Ապերախտ մի՛ ըլլաք, սիրելի որդեա՛կ: Ջանացէք յիշել որ հոս ձեզի սպասող, ձեզի տենչացող մէկը կայ միշտ:

Արնօլտի շփոթութիւնը կ'կրկնապատկուէր: Մերուանիին խորունկ սէրը, որ այսքան պարզ ու սրտառուչ կերպով կ'արտայայտուէր, չարչարանքի կ'մատնէր երիտասարդը: Արնօլտ աթոռէն ելաւ եւ ըսաւ.—Մնաք բարով, Միւսի՛ւ Կոմս:

=Ո՛չ, Ֆոն Բոլով մի՛ ըսէք, այլ է տեսութիւն, պատասխանեց Մ. տը Վէրժի:

Այցելուն, նորէն գալու խոստում տալով, մեկնեցաւ առանց Կոմսուհին տեսնելու, և տենդագին անհամբերութեամբ սպասելով այն ժամուն, որ վերջապէս պիտի կրնար գիտնալ իր երջանկութեան սպառնացող վտանգին ի՛նչ ըլլալը: Կոմսը նորէն իր երկասիրութեան փորձերուն մէջ թաղուեցաւ: Կ'ջանար աշխատութեան միջոցաւ վանել հեռացնել այն փոթորիկներն ու անձկութիւնները զոր անանուն նամակը ծնուցած էր իր հոգիին մէջ:

* *

Ինչպէս ըսինք, Պլանշ Որնէ, Բրէաթարնոյի աղջիկը, նամակ մ'ընդունած էր Մալերբլիէէ, որով կ'հրաւիրուէր այս ինչ ժամուն Աբբէէն անունով ներկայանալ Տքթ. Անթոնէն Ֆրեպօյի, որ Շասլենի Դքսուհիին հաշուոյն կ'գործէր:

Պելվիլէն Վէրնեօյլ փողոց բաւական ճամբայ է: Ուստի, Պլանշ, շատ համեստօրէն բայց անստգիւտ ճաշակով հագուած, ժամ 5ին միջոցները դուրս ելաւ Փոնթան փողոցի շէնքէն և հանրակառք նստաւ, երթալու համար մինչեւ Սէն-Բէռի կամուրջը, որ բժիշկին տունէն շատ հեռու չէր: Ճիշտ ժամ 6ին դուռը զարկաւ և բացող սենեկապանին հարցուց.—Տքթ. Ֆրեպոյի տունն ա՞ս է:

Մառան, փոխանակ պատասխանելու, հարցուց.—Ինքզինքնի՞դ ցոյց պիտի տաք:

=Ո՛չ: Ես այն անձն եմ որուն կ'սպասէ Տոքթորը:

—Օր. Աստրիէ՞նն էք:

=Այո՛:

—Հաճեցէք ինծի հետեւիլ, Օրիո՛րդ:

Սենեկապանն իր տիրոջ սենեակը տարաւ Պլանշն եւ ծանոյց.—Օրիորդ Աստրիէն:

Անթոնէն Ֆրէպօ կ'կարդար: Գիրքը վար դրաւ, ոտք ելաւ եւ դիմաւորեց աղջիկը, որ հասկնալով թէ ճակատագիրը պիտի վճռուէր թերեւս, եւ շատ յուզուելով, կ'կարմրէր առանց գիտնալու: Իբր գիշերային կենցաղասէր, Շասլենի Դքսուհիին բժիշկը գեղեցկութեամբ անուանի բոլոր աղջիկները կը ճանչնար: Աչքերը, քիմքին պէս, յափրացած էին, եւ ամէնէն սիրուն դէմքը, ինչպէս ամէնէն համով կերակուրը, անտարբեր կ'թողէին զինք: Բայց Պլանշը տեսնելով, չկրցաւ զսպել զարմանքին եւ սքանչացումը, որք սա բացագանչութիւնով արտայայտուեցան.— Վա՜յ թշուառական:

ԻԵ.

Մարդկային տկարութեան իր հարկն այսպէս վճարելէն ետքը, Տքթ. Ֆրեպօ շրթները խածաւ եւ փութաց իր դերը կատարել: Պլանշ փորձառութիւն չունէր, բայց իմացականութիւնն այնքան զարգացած էր որ չէր կրնար չնշմարել առաջ բերած տպաւորութիւնը: Զուարթութիւն եւ հպարտութիւն զգաց եւ այս առաջին յաջողութիւնն իր սովորական ինքնավստահութիւնը դարձուց իրեն: Սակայն պատշաճ համարեց իր վեհերոտ ընթացքը չփոխել: Աղուոր աչքերը բժշկին վրայ վերցուց եւ սպասեց:—Ուրախ եմ ձեզ ընդունելուս, Օրիո՛րդ, ըսաւ Տոքթոր Ֆրեպօ խօսակցութիւնը բանալու համար:

Պլանշ խոնարհեցաւ համեստութեամբ: Անթոնէն շարունակեց, աթոռ մը առաջ քշելով.—Հաճեցէք նստիլ, Օրիո՛րդ, եւ խօսինք: Մ. Մալերբլիէ, որ ղրկած է ձեզ, անշուշտ ըսաւ ձեզի թէ խնդիրն ի՛նչ բանի վրայ է:

=Այո՛, Միւսի՛ւ, պատասխանեց Պլանշ: Խնդիրը պաշտօնի մը վրայ է զոր Մ. Մալերբլիէ շատոնց կ'փնտռէ ինծի համար, և որուն կ'սպասեմ անհամբերութեամբ: Մ. Մալերբլիէ կ'կարծէ թէ գտած է այս պաշտօնը, որուն կ'սպասեմ: Այսչափը միայն գիտեմ: Ուրիշ մանրամասնութիւն չունիմ:

—Ընկերակից Օրիորդի պաշտօն մը առնել կ'ուզէ՞ք:

=Այո՛, Միւսի՛ւ, բայց պէտք է որ ա՛յն տունն ուր պիտի պաշտօնավարեմ՝ գործիս գայ:

—Ատով ի՞նչ ըսել կ'ուզէք, Օրիո՛րդ:

=Սա ըսել կ'ուզեմ որ չեմ փափաքիր մտնել միջակորեար տան մը մէջ, ուսան զի քաղքենիի նեղ ու նսեմ մտածումներ չեմ հաշտուիր իմիններուս հետ: Բարձրանալ կ'ուզեմ, ո՛չ թէ իջնել:

—Ձեզ տեսնելը կ'բաւէ, պատասխանեց Տոքթորը, հասկնալու համար որ ամէն միջավայր չի յարմարիր ձեզ: Բայց ապահովուեցէք: Ընտանիքն որուն հաշուոյն կ'գործեմ՝ Ֆրանսայի առաջին ընտանիքներէն մին է: Շասլենի Տիկին Դքսուհիին քով պաշտօնի պիտի կոչուիք:

=Ատիկա լիովին կ'գոհացնէ փափաքներս: Ազնուական Տիկնոջ մը հետ ամենօրեայ կեանքը հոգիս պիտի բարձրացնէ եւ իմացականութիւնս պիտի զարգացնէ:

Անթոնէն Ֆրեպօ կ'հառաչէր Պլանշի խօսքը լսելով: Աղջկան պատասխանները պէտք էին յաւակնոտ երեւալ, բայց անոնք այնքան պարզ շեշտով մը եւ այնքան աղու ձայնով մը ըսուեցան որ Տոքթորն սքանչացաւ առանց վերլուծելու: Կատարելապէս հրապուրուած ըլլալով, ինքնիրեն կ'ըսէր.—Մարգարիտ մ'է այս աղջիկը: Ասանկ բաներ միշտ ինծի կ'պատահին:

Ցետոյ բարձրաձայն ըսաւ.—Մ. Մալերբլիէ ձեր արժանիքը գովեց, Օրիո՛րդ: Վստահ եմ որ չափազանցած չէ:

=Ի՞նչ ըսաւ ձեզի, հարցուց Պլանշ ժպտելով:

(Շար.) Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ